ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3587 | ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 17 ՅՈՒՆՎԱՐ 1884 | Ն. Տ. 29 ՅՈՒՆՎԱՐ

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

ՊԱՅՄԱՆՔ
Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Եռամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 3 »
Օտար Թղթատարով զրկուած 2 1/2 մէճ.
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ.
երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի

ՊԱՅՄԱՆՔ
Դուրս փնացած լրագրոյ համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բէզար փաշա եօգուշը, Շարք Չարշըսը թիւ 37 Մասիսի գրասենեակը։
Ճամբու ծախքը չվճարուած նամակ չեն ընդունուիր։
Ջնջուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

40 ՓԱՐԱՅ | ՀԱՆԴԱՊԱՋՕՐԵԱՅ | 40 ՓԱՐԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 17 ՅՈՒՆՎԱՐ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝ Սիւլէյմանիէի նախորդ կառավարիչ Ջիվէր փաշա Այտընի կառավարիչ անուանեցաւ։

—

Վեհ. Սուլթանը մայրաքաղաքիս իտալական դեսպանատան Բ. Թարգման Պ. Է. Կրաճիանիին Բ. կարգի Մէճիտիէ և Ֆրանսական դեսպանատան նախորդ զինուորական կցորդ Պ. Մէյնելին Գ. կարգի Օսմանիէ և երբեմն Օսմ. բժշկական խորհրդոյ պատուակալ անդամ Ցովսէփ Ծանի էֆէնտիին Գ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհեց։

—

Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաշա, որ Վեհ. Սուլթանին կողմէ ընծայեալ խմթիազի պատուանշանին մեծ ժապաւէնն Հռոմ տարած էր, երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս հասաւ իւր ուղեկցաց հետ։

—

Մայրաքաղաքիս իտալական դեսպան Քորթի կոմսն այս օրերս Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ պիտի ունենայ, Իտալիոյ Թագաւորին շնորհակալեաց մէկ ինքնագիր նամակը Ն. Կ. Վեհափառութեան մատուցանելու համար։

—

Մայրաքաղաքիս դեսպանատանց առաջին թարգմանները նախընթաց օրը կայսերական պալատ երթալով, յանուն դեսպանաց՝ ցաւակցութիւն յայտնեցին Մայր-Թագուհւոյն մահուան համար։

—

Երէկ ի բացակայութեան Արտաքին գործոց նախարար Արիֆի փաշայի, իւր խորհրդականը՝ Տաշեան Ցարութիւն էֆէնտի ընդունեց դեսպանաց պաշտօնական այցելութիւնները։

—

Մոնիթէօր Օրիանթալ լրագիրը կ'ըսէ թէ կիրիտի ժողովրդեան կողմէ Բ. Դուռը քաշուած նոր հեռագրեր կուսակալ Ֆոթիատէս փաշայի վերջնապէս ետ կանչուիլը կը խնդրեն եղեր։

—

Ռուսական դեսպան Պ. Տը Նելիտոֆ և իւր Տիկինն շաբաթ օրը դեսպանատան սրահներուն մէջ դիմակաւոր պարահանդէս մը տուին աղքատ համար։

—

Էնկլիւրիէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ Պետական խորհրդոյ նախկին անդամ Ակեան էֆէնտի, որ Վեհ. Սուլթանին ներման արժանացած էր, երէկ առաւօտ իւր աքսորավայրէն ճանբայ ելեր է մայրաքաղաքս գալու համար։

—

Հելլենաց Թագաւորն ամսոյս 10ին իւր Թագաւորական պալատան մէջ շքեղ կոչունք մը տուաւ ի պատիւ Աթէնքի Օսմ. դեսպան Թէվֆիք պէյի և դեսպանատան պաշտօնէից։

—

Աւստրիոյ Ֆրանչիսկոս Ցովսէփ կայսրն՝ Արտաքին գործոց նախարարութեան թուրքերէն թղթակցութեան դիւանին տնօրէն Րէֆէթ պէյին «Երկաթեայ Թագ» պատուանշանին Ա. աստիճանն և խառն գործոց դիւանին տնօրէն Մէհմէտ Ալի պէյին Ֆրանչիսկոս Ցովսէփեայ պատուանշանին Բ. կարգը տուաւ։

—

Ավիլ լրագիրը գոհութեամբ կը ծանուցանէ թէ մանկաբարձութիւն սովրելու նպատակաւ արքունի բժշկական վարժարանն երթեւեկող ցոյն կանայք տեսակ մը միլլողոս կազմեր են, և շարաթը մէկ երկու անգամ գումարուելով կրկնութիւններ և վիճաբանութիւններ կընեն եղեր բժշկական վարժարանին մէջ տրուած դասուց վրայ։

—

Կը յիշեն ընթերցողք թէ Հոտէյտայի Ֆրանսական հիւպատոսարանին թարգմանն՝ անցեալները տեղական իշխանութեանց կողմէ ձերբակալուելով՝ բանտարկուած և ապա մայրաքաղաքիս Ֆրանսական դեսպանատան պահանջման վրայ արձակուած էր բանտէն։ Եւրոպական լրագրաց խօսքին նայելով, Ֆրանսական դեսպանատունն այժմ հաստուցում կը պահանջէ եղեր և Բ. Դուռն ալ թարգմանին բանտարկման պատճառներուն վրայ քննութիւն մը բանալ տուեր է։

—

Երէկ ժամ 6 1/2ին միջոցները մայրաքաղաքիս մէջ երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը զգացուեցաւ, որ հիւսիսէն հարաւ ուղղեալ էր։

—

Օսմ. Սպայակոյտին Բ. նախագահ Քահլէր փաշա շաբաթէ մ'ի վեր ժանտատենդէ հիւանդացած է։ Զարմանալի երեւոյթ մ'է այս, որովհետեւ Ն. փեսայութիւնն անցեալ տարի եւս նոյն հիւանդութենէն բռնուած էր։ Տոքթ. Մորթման, որ հիւանդը խնամող բժիշկն է, ըսեր է թէ իւր բժշկական ասպարէզին մէջ երկ[illegible] դէպք մը տեսած է։

—

Աւստրիական դեսպանուհի Տիկին Քալիչէ յառաջիկայ հինգշաբթի իրիկուն պարահանդէս մը պիտի տայ ի պատիւ դեսպանաց։

—

Հանրային կրթական նախարարութեան պաշտօնատան մէջ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ, որ մայրաքաղաքիս Բիւշտիէ վարժարանաց համար ուսմանց միօրինակ ծրագիր մը պիտի պատրաստէ։

—

Եգիպտական լրագրաց խօսքին նայելով, Խտիվին կառավարութիւնը, Բ. Դրան արտօնութիւն ստացած լինելով, երկու Օսմ. զօրագունդ կազմելու հրաման տուեր է զորս անմիջապէս Եգիպտական բանակին վրայ պիտի աւելցնէ, և որոց իւրաքանչիւրը 1,000 մարդէ պիտի բաղկանայ։ Անգլիական Էճիբշըն կազէթ լրագիրը կ'ըսէ թէ 1,700 մարդ արդէն պատրաստ են։ Ասոնք Թուրքիոյ մէջ զինուորագրուեր են, ուր պիտի զինուորագրուին եղեր նաեւ մնացեալ 300 հոգին։ Խտիվական բանակին բարձրագոյն սպայ Ջոհրապ պէյ այս մտօք մայրաքաղաքս եկեր է։

—

Կը հաւաստեն թէ, կ'ըսէ Ֆար տիւ Պոսֆոր, կայսերական կառավարութիւնը կը խորհի Դամասկոսէն մինչեւ Հիճազ երկաթուղի մը շինել։ Մայրաքաղաքիս բնիկ ակըմբոց մէջ կարծիք կայ թէ այս ձեռնարկին համար պէտք եղած դրամագլուխը Թուրքիոյ մէջ իսկ հնար է հայթայթել։

—

Երէկեան Ֆար տիւ Պոսֆորի մէջ կը կարդանք.

«Քանի մ'օր առաջ ծանուցինք թէ Բերայի ոստիկանապետ Պահրի փաշայի դատին քննութիւնն աւարտելու մօտ էր։ Մեր տեղեկութեանց նայելով, այս գործին նախնական քննութիւնը կատարելու պաշտօն ունեցող դատաւորք անմեղութեան վճիռ տուած լինելով, Պետական խորհրդոյ դատական ատենին ընդհ. դատախազը չէ ընդուներ այս եզրակացութիւնն, առարկելով թէ դատաւորք մոռցեր են Պահրի փաշան հարցաքննել ինչ ինչ կէտերու վրայ, զորս դատական իշխանութիւնն յոյժ կարեւոր կը համարի։ Հետեւապէս գործը նորէն դատաւորաց առջեւ ղրկուեր է, որք վերստին աւելի մանրախոյզ և աւելի կատարեալ հարցաքննութիւն մը պիտի ընեն։»

—

Վեհ. Սուլթանին Թիկնապահապետ Խալիլ փաշա քանի մ'օրէ ի վեր անձնական տկարութեան պատճառաւ դուրս չելներ իւր ապարանէն։

—

Թէրճեմանը Հագիգաթ կը ծանուցանէ թէ Սուբ-Ջէյմէի կողմը նախընթաց գիշեր քանի մը չարագործներ մարդու մը վրայ յարձակելով չարաչար ծեծեր և վիրաւորեր են զայն։

—

Ծովային գործոց նախարարութիւնն յառաջիկայ մարտէն սկսեալ կրկնատումարի դրութիւնը պիտի մտցունէ իւր պաշտօնատան մէջ։

—

Ռուսական լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Տփղիսի նահանգապետը գեղեցիկ սեռին արգիլեր է գինետանց, խանութներու և գարեջրոյ վաճառատանց մէջ առեւտուրով զբաղիլ։

—

Ցայտնի է թէ կայսերական կառավարութիւնը, Պետական խորհրդոյ մէկ տեղեկագրին վրայ, օտար դրամոց ի Թուրքիա ներմուծումն ու շրջաբերութիւնն արգիլած էր անցեալ տարւոյ մայիս ամսէն սկսեալ։ Այս արգելքը ժամանակէ մ'ի վեր յարգուած չլինելով, ոստիկանութիւնը վերջին օրերս նորէն և բացորոշապէս ծանոյց մայրաքաղաքիս դրամափոխաց, թէ օտար դրամոց ներմուծումն ու շրջաբերութիւնն արգիլուած է Թուրքիոյ մէջ։

—

Բեդրսպուրկի զինուորական դատարանն իւր վճիռն արձակեց այն մեծ դատին մէջ, որ Պ. Ռոզիցքիի և Ռուսական բանակին միւս մատակարար սպայից դէմ բացուած էր արեւելեան վերջին պատերազմին ժամանակ գործուած զեղծմանց համար։ Պ. Ռոզիցքի 16 ամիս և Թապուրին վեց ամիս բերդարգելութեան դատապարտեցան և Կոպորովսքի ալ մէկ ամիս բանտարկութեան։ Ասոնք Ռուսական բանակին սպայից կարգէն պիտի վըռնտուին և իրենց քաղաքային իրաւանց մէկ մասէն ալ պիտի զըրկուին։ Ամբաստանեալ սպայներէն մին անպարտ արձակեցաւ։

—

Աթէնքի Ակրոբոլիս լրագիրն Երուսաղէմի Յունաց Պատրիարք Տ. Նիկոդիմոսի Պէրաթին վրայ խօսելով, ճշմարտութիւնն այս է կ'ըսէ. «Պէրաթը խմբագրուած է յար և նման նախկին Պէրաթներուն, առանց որ և է փոփոխութեան։ —Միայն թէ Կ. Պոլսէն մեկնած պահուն, Պատրիարքին չէ յանձնուած անծանօթ պատճառներով»։

Մեր յատուկ տեղեկութեանց նայելով, կ'ըսէ Ֆար տիւ Պոսֆոր, Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշա խնդրեց Տ. Նիկոդիմոսէն որ քիչ մ'ալ համբերէ, ըստ որում Բ. Դուռն ներկայ պարագայից մէջ չէր կրնար Ֆերմանը պաշտօնապէս յանձնել անոր. ուստի ճշմարիտ չէ որ Ֆերմանը խմբագրուած լինի։

—

Ալեքսանդրիայէն հեռաւեալը կը գրեն Վիէննայի Քորէսբոնտանս Բոլիթիք լրագրին.

«Պետութեան եկամուտն աւելցնելու մտօք, Եգիպտական կառավարութեան Անգլիացի խորհրդատուաց կողմէ պատրաստեալ բազմաթիւ ծրագրոց մէջ հատ մը կայ, որ Թուրքիոյ կողմէ Եգիպտոսի մէջ ի գործ դրուած ծխախոտի մենաշնորհը քանդելու և անոր տեղ ուրիշ կարգադրութիւն մը դնելու կը վերաբերի։ Իրաց վիճակին իրազեկ անձանց համար ակներեւ է թէ այս ծրագիր ահագին դժուարութեանց պիտի հանդիպի։ Անգլիացիք բնականաբար կ'ըսեն թէ՝ Եգիպտոս, ներկայ պարագայից մէջ, աննշան հասոյթ մը միայն կ'ստանայ ծխախոտէն, մաքսանենգութեան և Բ. Դրան ստացած տրոց պատճառաւ։ Եգիպտոս մտնող ծխախոտին վճարելիք տուրքն հոխա գլուխ 5 ղրշ. է. բայց ներածողը պէտք է պաշտօնագիր մը ներկայէ հաստատող թէ, Թուրքիոյ մէջ առնուած արտածութեան տուրքն, որ է հոխային 10 ղրուշ, վճարուած է։ Արդ, Վսեմ. Նուպար փաշայի անգլիացի խորհրդականք մեծ չարիքի մը պատճառ կը համարին եղեր այս վերջին տուրքն և մաքսանենգներն իսկ յայտարարեր են Եգիպտական կառավարութեան թէ իրենք պատրաստ են հրաժարիլ իրենց շահաւոր արհեստէն, եթէ վերոյիշեալ վկայագիրը ներկայելէ ազատուին։ Եգիպտոսի մէջ ծխախոտի տարեկան սպառումը 4 միլիոն հոխա կը հաշուի. (այս թիւ չափազանց կը թուի, ըստ որում վերջին երեք տարիներու վիճակագրութեանց նայելով բովանդակ Թուրքիոյ մէջ սպառուած ծխախոտի քանակութիւնն 3,300,000 հոխա է)։ Անգլիական ծրագրին համեմատ, ներածութեան տուրքը 10 ղրուշի պիտի հանուի և վաճառողը 5 ղրուշ ալ պիտի վճարէ։ Այս կերպով, Եգիպտական կառավարութիւնը առանց աւելի ծանրաբեռնելու հարկատուները, 600,000 Եգիպտական ոսկւոյ տարեկան եկամուտ մը պիտի ստեղծէ իրեն։»

—

Շքոտրայէն կը գրեն թէ Թուրքօ-Գարատաղի սահմանագլուխը գծող Ցանձնախումբին աշխատութիւններն նորէն ընդհատուեր են կուսէնէի բնակիչներուն յարուցած դժուարութեանց պատճառաւ։ Կ'երեւի թէ այս վերջինները կուզեն որ Գարատաղի թողեալ երկիրն Ալպանիոյ կուսակալ Ասիմ փաշայի կողմէ Գարատաղցի պատուիրակաց յանձնուի եւ Գարատաղի կառավարութիւնն յետոյ անոնց ձեռքէն ըստանայ զայն։ Բայց Գարատաղցիք Ալպանիացւոց կողմէ ընդդիմութենէ մը վախնալով, կը պնդեն որ մի միայն Բ. Դուռն իւր վրայ առնու այս փոխանցման գործողութիւնը։ Միրտիթք ծննդեան տօնն հրացանի հարուածներու եղբայրական փոխանակութեամբ մը տօներ են։ Թափորի մը ժամանակ, Գայմագամին որդին և վերջին օրերս սպանեալ Ցոտ-Կէկա հազարապետին կուսակիցները կռուի բռնուեր և իրարու հրացանի հարուածներ փոխանակեր են։ Ցետոյ, օրուան տօնն արժանայել կերպիւ փակելու համար, կռուողները Մարիչ եպիսկոպոսին բնակարանին վրայ յարձակելու փորձ փորձեր են։ Բայց բարեբաղդաբար այս փորձ ապարդիւն ելեր է։

Վերեւ պատմուած իրողութեանց հակառակ, Ալպանիայէն եկած թղթակցութիւնք միաձայնութեամբ կը հաստատեն թէ Հաֆըզ փաշայի վերջին արշաւանքէն ի վեր ապահովութիւն կը տիրէ այդ լեռնոտ երկիրներու մէջ։

—

Իսպըրն Լըքսբրէս ծանուցանելով թէ Կորտոն փաշա Սուտանի ընդհ. կառավարիչ անուանած է, կ'ըսէ. «Պարագաներն աննպաստ չեն Եգիպտոսի նկատմամբ կատարեալ համաձայնութիւն մը յառաջ բերելու Անգլիոյ և Բ. Դրան միջեւ։ Շատ բան կրնայ ըսուիլ այս մասին Բ. Դրան վարանոտ աշխարհավարութիւնն, ինչպէս նաեւ մինչեւ Լորտ Տըֆրինի Պոլիս վերադարձն, Անգլիոյ նկատմամբ բռնած տարտամ ընթացքը բացատրելու համար. բայց այս աշխարհավարութիւնն և այս դիրքը բընաւ օգուտ մը չեն ընծայեր Թուրքիոյ համար։ Ասա կրնայ դրգռութիւն պատճառել Անգլիոյ մէջ և ազգային համակրութիւնները ձեռքէ հանել. բայց այս բան ի՞նչ մասի մէջ օգտակար պիտի լինի Թուրքիոյ։ Եւրոպիոյ մէջ խառնաշփոթութիւնք ծագելուն պէս, Թուրքիա պէտք է ամենէն անշահախնդիր տէրութեան վրայ յենու։ Այս տէրութիւնն Անգլիա է և Թուրքիոյ համար օգտակար է հնար եղածին չափ մշակել համակրութիւններն, որոց վրայ կրնայ վստահիլ, եթէ հարկը գայ։»

—

Ֆար տիւ Պոսֆոր կը ծանուցանէ թէ Լորանտոյի վաճառատունն առեւտրական նախարարութեան հետ պայմանագիր մը կնքած է 1 միլիոն հոխա սեւ պղինձի համար, հոխան 4 ղրուշի։

—

Ոռւէն ծանուցած էինք թէ Սիթի օֆ Քոլոմպիա [illegible], որ Պոսթընէն Սավաննա կ'երթար 45 նաւաստեօք և 81 անցորդներով, որոց մէկ երրորդը կանայք և տղայք էին, ամսոյս 6ին ուրբաթ առաւօտ Մասաչիւսէթի եզերաց կողմը, Կէյ Հրուանդանին մօտ խըրած էր։ 104 հոգի խեղդուեր են, որոց 34ը պաշտօնեայ կամ նաւաստի էին։ Քսան երկու հոգի ազատեր են Տէքսթըր շոգենաւին միջոցաւ և Նիւ-Պէտֆորտ հանուեր են։ Շոգենաւին ընկղմելու վայրկենին բոլոր անցորդները նաւուն տախտակամածին վրայ նետուեր են, ուսկից մեծ մասն ալիքներէն ծովը քշուեր են։ Ծովը փոթորկայոյզ և հովն ալ խիստ սաստիկ լինելով, ազատելու համար ծովն իջուցուած նաւակներն իսկոյն ընկղմեր են։

—

Վագըլթ կը ծանուցանէ թէ Նիշէն 28 ստորագրութեամբ եկած տեղեկագիր մը կը գանգատի թէ, Սերպիական կառավարութիւնն իսլամ բնակչաց վրայ կեղեքումներ ի գործ կը դնէ և երկրագործական ու կալուածական իրաւանց վերաբերեալ խնդրոց մէջ ամեն տեսակ դժուարութիւններ կը յարուցանէ անոնց դէմ, և թէ Ցարութիւն անուն անձ մը, որ իսլամ բնակչաց գանգատներուն վրայ քննութիւն մը բանալու պաշտօնով հոն ղրկուեր էր, իւր անձնական շահուց վրայ միայն կը մտածէ եղեր։ Թուրք լրագիրը կը յարէ թէ իրաց այս վիճակը Բ. Դրան և Պէլկրատի Օսմ. դեսպանատան ուշադրութիւնը գրաւելու արժանի է։

—

Լոնտրայէն կը հեռագրեն թէ Անգլիոյ գահաժառանգ իշխանին ի Հալթոն ուղեւորելէն քիչ առաջ, կայարանին ներքնուղւոյն տակէն պայթուցիկ նիւթոց ծրարներ գըտնուեր են։

—

Անգլիոյ Վիկթորիա Թագուհին հիւանդ է։ Պաշտօնական օրագիրը կը ծանուցանէ թէ Ն. Վեհափառութիւնը կը շարունակէ կարճ պըտոյտներ ընել, բայց քանի մը վայրկեան միայն կրնայ ոտքի վրայ մնալ։ Կ'ըսուի թէ Թագուհին ապրիլ ամսոյ մէջ Գատէն Պատէնի ջուրերը պիտի երթայ իւր հիւանդութիւնը դարմանելու համար։

—

Մոնթակոպլաթ լրագրին Թըղթակիցը կ'ըսէ թէ Սպանիոյ արդի նախարարապետ Պ. Քանովասի հետ տեսակցութիւն մ'ունեցած է։ Այս վերջինն ըսեր է թէ այս տարի Պէրլին երթալու դիտաւորութիւն ունի։ Ցիշեալ լրագիրը Սպանիոյ պահպանողական աշխարհավարութիւնը Գերմանիոյ գահաժառանգ իշխանին ուղեւորութեան կը վերագրէ։

—

Մինչեւ լրագրոյս մամուլը դըրուած պահուն, Հավասի և Ռիւթէրի հեռագրական գործակալութիւնք քաղաքական հեռագրեր չեն հաղորդած մեզ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կը լսենք թէ կրօնական ժողովոյ անդամոց մեծագոյն մասն երէկ և այսօր հրաժարական ղրկած են ի Պատրիարքարան, և հետեւապէս վաղը կրօնական ժողով չպիտի գումարի։

Կը յուսանք թէ Ամեն. Տ. Պատրիարք Հայրն այս մասին սրագ տնօրէնութիւն մ'ընելով, վարչութեան [illegible] թիւնը փութացնել կ'ուտայ։

—

Երբեմն Ռումանիոյ Հայոց հոգեւոր հովիւ Գեր. Գէորգ Ծ. վարդապետ Իւթիւճեան Ռումանիոյ ազգայնոց վիճակին վրայ ընդարձակ և մանրամասն տեղեկագիր մը ղրկած ըլլալով մեզ, այսօր սկսած ենք հրատարակել, որոյ վրայ մասնաւորապէս ընթերցողաց ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք։

—

Տփղիսի լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Մոսկուայի հայերը 549 րուպլի հաւաքեր են ի նպաստ Վանայ կեդրոնական վարժարանին։

—

Տփղիսի Մեղու Հայաստանի լրագրին տարեկան բացը գոցելու համար Բագուի մարդասիրական ընկերութիւնը անդոյն Հայոց մէջ հանգանակութիւն մը բանալով, յաջողեր է 1802 րուպլի հաւաքել։

—

Մանչեսթըրի մեր պատուարժան ազգայինք, որ քաջ գիտեն գնահատել արժանաւորն, 200 րուպլի արժողութեամբ ընտիր ժամացոյց մը նուիրեր են երբեմն Մանչեսթըրի Հայոց առաջնորդ Աստուածատուրեան Տէր Եսայի վարդապետին, երբ սա իւր պաշտօնէն հրաժարելով հայրենիքն՝ ի Տփղիս վերադարձաւ։

ԱԶԴ

Արապկիրցի հայ կին մը, որ ասկէ քանի մ'ամիս առաջ Պատրիարքարանէն ժապաւինեալ տետրակ մ'ստացած էր Արապկիրի գիւղերէն միոյն աղջկանց վարժարանին ի նպաստ հանգանակութիւն մ'ընելու համար, կիրակի օրը ժամը տասնին միջոցները մեծ շուկայի կողմերը կորսնցուցեր է զայն։

Կը խնդրուի որ այս տետրակը գտնողը լրագրոյս գրասենեակը բերելու շնորհ ընէ, որոյ փոխարէն վարձ մը պիտի ստանայ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մինչդեռ Եւրոպիոյ կողմը խաղաղութեան հաւաստիքն օրէ օր կ'աւելնան, և մանաւանդ Ռուսիոյ Արտաքին գործոց Նախարար Գ. տը Կիրսի Վիեննա ուղեւորութիւնն այս ուղղութեամբ նոր երաշխաւորութիւն մը կը համարուի, պակաս չեն մասնաւոր խնդիրներ որք տեղ տեղ ծանր խառնաշփոթութեանց երկիւղ կու տան։ Օրինակի համար, Սպանիոյ մէջ վերջերս կատարուած նախարարական փոփոխումն այդ դժբախտ երկրին քաղաքական-ընկերական խնդիրները կարգի չդնելէն զատ, այնպիսի հանգամանք մը ունեցած է, որ մօտաւոր ապագայի մէջ կուսակցական կռուոց աւելի սաստկապէս վերսկսման երկիւղ կու տայ։ Պ. Քանովաս տել Քասդիլյոյի նախագահութեան ներքեւ կազմուած նախարարութիւնը խորհրդարանական մեծամասնութեան ներկայացուցիչը չէ, այլ միայն թագաւորին ընտրութեան արդիւնքն է, որ փոքրամասնութեան մէջէն պաշտօնի կոչած է այս ծայրայեղ պահպանողական նախարարութիւնը։ Պ. Քանովասի և ընկերաց առաջին գործն եղաւ պաշտօնանկ ընել գաւառաց կառավարիչներն, և անոնց տեղ իրենց մարդիկն ի պաշտօն կոչել, որպէս զի յառաջիկայ նոր ընտրութեանց մէջ, նախարարութեան հաճոյ մարդիկ Երեսփոխան ընտրուին։ Երկիրը բարենորոգմանց պէտք ունի, բայց պահպանողական նախարարութիւնն յետաձգած է ամեն բարենորոգման ծրագրեր։ Միւս կողմէ, երիտասարդ թագաւորին խորհրդարանին հետ համաձայնութեամբ չկարենալ գործելն, ապացոյց մը կը համարուի թէ ներկայ թագաւորական գերդաստանի օրով խորհրդարանական կառավարութիւն անհնար պիտի լինի Սպանիոյ մէջ։ Տարակոյս չկայ թէ Ալփոնս թագաւորը Պէրլին երթալով և Պէյլինէն Վիլհէլմ կայսեր երեց որդւոյ այցելութիւնն ընդունելով, իւր պահպանողական զգացմանց վրայ նոր հաւատք ստացած է, և նոր քաջալերութիւն մը գտած է դիմադրելու ազատական շարժմանց։ Եւրոպական լրագիրք ոմանք կը ստանուցանեն թէ Վիլհէլմ կայսեր կառավարութիւնն ապահովեր է Սպանիոյ երիտասարդ վեհապետին թէ, թէպէտ Գերմանիա չուզեր միջամտել Սպանիոյ ներքին գործոց, բայց իրեն համար պատուոյ կէտ մը կը համարի ամեն միջոցներով պաշտպանել Սպանիոյ արդի վեհապետական գերդաստանին իշխանութեան շարունակումը։ Այս լուր եթէ ստուգուի, շատ ծանրակշիռ է. բայց կրնայ լոկ զրոյց մը լինել։ Ֆրանսական թերթ մը անցեալներն իրաւամբ դիտել կու տար թէ այսօր Եւրոպիոյ կարգ մը միապետք Գերմանիոյ կայսեր գերիշխանութեան հպատակող երկրորդական իշխաններ դարձած են, որոց յոյսն և ոյժը Պէրլինի մէջ է։ Աւստրիայէն զատ, Սերպիոյ, Սպանիոյ և Իտալիոյ թագաւորներն ալ, նեցուկի մը պէտքն զգալով, Գերմանիոյ մայրաքաղաքը կը նային։ Գերմանիոյ գահաժառանգ իշխանն իւր յաղթական ուղեւորութիւնն յառաջ կը տանի այս ամեն վեհապետաց երկիրներու մէջ, ամեն ուրեք հպատակութեան յարգանք ընդունելով։ Քանի մը տարիներ առաջ այսպիսի «միապետական դաշնակցութիւն» մը նոյնչափ անհաւատալի պիտի թուէր, որչափ այսօր անհաւատալի կը թուի այն զրոյց թէ Ալփոնս թագաւորն ապահովութիւն ստացած է Պէրլինէն թէ, եթէ իւր իշխանութեան սպառնան իւր հպատակներ, Գերմանիա արդեամբ ոյժ պիտի տայ այդ իշխանութեան։

Բայց Սպանիոյ մէջ վերջերս տեղի ունեցած փոփոխումներէն շատ աւելի անմիջական կերպիւ խառնաշփոթութիւններ յառաջ կը բերէ Եգիպտոսի տագնապալից վիճակը։ Նուպար փաշայի նախարարութեան պաշտօնի անցնելէն ի վեր, Սուտանի խնդիրը բարւոքում մը չէ կրած։ Խարդումի պէս կարեւոր քաղաք մը գրեթէ պաշարեալ է ապստամբներէն, և մէջը գտնուող 6,000 դժգոհ զօրքերը ներքին ապստամբութիւն մը յարուցանելով, կրնան քաղաքը թշնամւոյն յանձնել։ Պէյքըր փաշա անգործ կեցած է Սուաքիմի մէջ, ուր խիստ քիչ, և այն ալ անվստահելի, զօրք միայն կայ իւր հրամանաց ներքեւ։ Ուստի, կը շատանայ վհատեցուցիչ լուրեր ղրկելով թէ, այս ինչ և այն ինչ բերդերն եւս ապստամբաց ձեռքն իյնալու վտանգին մէջ են։ Սուտանի զանազան կողմերն իրարմէ հեռի և կղզիացեալ վիճակի մէջ գտնուող կանոնաւոր և անկանոն եգիպտական զօրաց թիւը մինչև 40,000 կը հասնի եղեր, և եթէ Սուաքիմէն և Խարդումէն օգնութիւն չղրկուի այդ զանազան տեղեր, տարակոյս չկայ թէ ամենքն ալ մի առ մի անձնատուր պիտի լինին, մանաւանդ թէ եգիպտական իշխանութեանց ծառայութեան մէջ գտնուող զօրքերը, գլխաւորապէս սեւամորթները, հաստատուն բնաւորութեան և զօրաւոր զգացման տէր չեն, և շուտով կ'անցնին յաղթող թշնամւոյ մը կողմն, որպէս է Մէհտին։ Անոնք մեծապէս դժգոհ են այն պատճառաւ թէ շատ մը ամսականներ չեն ստացած, և իրենց զինուորական պարտականութիւնները կ'ըմբռնեն և կը գործադրեն ամսականներուն կանոնաւորութեան չափով միայն։ Այս դժգոհ զօրքերն էին որ, Մէհտիին արշաւանքէն առաջ, կը կողոպտէին և կը կեղեքէին Սուտանի գաւառներն, և ընդհանուր դժգոհութիւն կը յարուցանէին ընդդէմ եգիպտական պաշտօնէից։ Աւելորդ է ուրեմն խորհրդածել թէ, այդպիսի ոյժով մը, Մէհտին յետս մղելու խօսք չկրնար լինել, և որովհետեւ Եգիպտոսէն նոր տեսակ բանակ մը չկրնար ղրկուիլ, իրաց վիճակը որ և է կերպիւ բարւոքուած չենք կրնար համարել Սուտանի կողմը։

Բայց լրագիրք ոմանք կը ծանուցանեն թէ Նուպար փաշա նախարարապետի պաշտօնն ընդունէր է այն պայմանաւ թէ Անգլիա չըստիպէ զԵգիպտոս թողելու բոլոր Սուտանը միանգամայն, այլ հաւանի պաշտպանելու անոր գէթ քանի մը կարեւոր և մերձաւոր մասերը։ Ցայտնի չէ թէ, Ն. վսեմութիւնն այս պայմանն ընդունելով, թէ եաքէն իրաց վիճակին նկատմամբ իւր կարծիքը փոխելով, Անգլիական նախարարութիւնն [illegible] գոյն ճիգ մ'ընել Սուտանի գէթ մէկ մասը պաշտպանելու եւ փրկելու համար, որովհետեւ անգլիացի կորտոն փաշային Սուտան ղրկուիլն այս նպատակաւ միայն կրնայ մեկնուիլ։ Կորտոն փաշա երբեմն Չինական կառավարութենէն պաշտօն մ'ընդունած է իբրեւ կառավարիչ և գոհացուցիչ կերպիւ վարած է։ Ապա Սուտանի ընդհանուր կառավարիչ կարգուելով, ըստ կարի բարենորոգում մտուցած է այդ ընդարձակ երկրին մէջ, գերեվաճառը ջնջած է, և շատ մը ցեղապետներու հետ անձնական բարեկամութիւն հաստատած է զանազան առիթներով։ Վերջերս Անգլիա կը գտնուէր, և ինչպէս կը յիշեն ընթերցողք, Բէլ Մէլ կազէթի մէջ իւր կարծիքն հրատարակել տուած էր թէ պէտք է ըստ կարի պաշտպանել զՍուտան, և մանաւանդ բնաւ ձեռքէ չը հանել Խարդումը։ Բայց Պ. Կլատսդոնի նախարարութիւնն Սուտանի պարպումն որոշած լինելով, կը վախցուէր թէ կորտոն փաշայի նման ձեռներեց անձի մը կարծիքը նկատողութենէ պիտի վրիպէր։ Կորտոն փաշա Պելճիքա գնաց Լէոբոլտ թագաւորին հրաւիրմամբ, որ զայն Քոնկոյ պիտի ղրկէր իբրեւ ներկայացուցիչ հարաւային Ափրիկէի միջազգային Ընկերակցութեան, հոն եւրոպացւոց համար գործունէութեան ասպարէզ մը բանալու պաշտօնով։ Բայց նոյն միջոցին Անգլիական նախարարութիւնն իւր միտքը փոխած էր. ուստի, կորտոն փաշա ետ կանչուեցաւ Լոնտրա, և անմիջապէս Սուտան երթալու հրաման ստացաւ։

Վերջին լրոց նայելով, կորտոն փաշա Սուաքիմ կ'երթայ ուղղակի, ուր պէտք եղած միջոցները Պէյքըր փաշայի հետ խորհրդակցութեամբ որոշելէ յետոյ, Խարդումի օգնութիւն պիտի հասցնէ։ Եւրոպական լրագիրք ընդհանրապէս կը խորհին որ կորտոն փաշան Սուտան ղրկելով, Պ. Կլատսդոնի նախարարութիւնն այդ երկրին նկատմամբ ուղղակի պատասխանատուութիւն ստանձնած է։ Ցեսնենք թէ Մեծին Բրիտանիոյ այս ուղղակի միջամտութիւնը մինչև ո՛ր աստիճան նպաստաւոր պիտի լինի Եգիպտոսի և քաղաքակրթութեան շահուց։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՀԱՅՔ

ԵՒ

ԳԷՈՐԳ Ծ. ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

—o—

... Խմբագրապետ.

Մասիսի 3571 թուով 'ի չորս Ազգային լրոց Ռումանիոյ Հայոց վերաբերեալ ծանօթութիւններ հրատարակելուդ առթիւ զմեզ «Առաջնորդ Հայոց Ռումանիոյ» անուանած և իբր այն՝ պատասխանատու հրատարակած էիք Ռումանահայոց ծանուցեալ վիճակին։

Ներեցէք ինձ նախ յայտնել խոնարհաբար թէ ի Ռումանիա գտնուած միջոցիս Առաջնորդական բարձր տիտղոսն երբէք ո՛չ տրուած է ինձ պաշտօնապէս և ո՛չ ես զայն տիտղոս կրելու համարձակութիւնն ունեցած եմ։

Այս կարեւոր յայտնութիւնն համառօտիւ առնելէս զկնի՝ խնդրեմ որ եթէ հաճիք ուշադրութիւն շնորհէք գրութեանս շարունակութեանն՝ յոր ստիպեալ եղէ ինչ ինչ տեսակէտովք և խորհրդածութեամբք։

Մինչդեռ տակաւին ի Ռումանիա էի՝ գիտած էի թէ ազգային լրագիրներէն ոմանք, մանաւորապէս Մասիսդ իւրեանց խորին ուշադրութեան առարկայ ըրած էին զվիճակ Հայոց սփռելոց ի Ռումանիա և ի Պուլկարիա։ Նշանակեալ երկիրներու ազգայնոց հետ գոդցես հիմանիչ դարձած էր և իմս ամենախոնարհ անունս՝ ընդհանրապէս համակրական յիշատակութեամբք։

Այն ինչ վերջին անգամ թողլով զՌումանիա վերադարձայ ի Կ. Պոլիս՝ բազումք ի պատուաւորաց ծանօթից՝ որք ազգասիրական զգացմամբք և եթէ միշտ համակիր գտնուած են ազնիւ Ռումանահայոց՝ մեղադրեցին զիս վերադարձիս համար. և վերջապէս Պատ. Խմբագրութիւնդ Ռումանահայոց տխուր կողմերն, որպէս ի բազումս նոյնպէս և յայս նուագ ի հրապարակի ցոյց տալով մեղադրանաց արժանի հրատարակէ զիս։

... Խմբագրութեանդ ինձ ներ[illegible] Ռումանահայոց Առաջնորդ ունեցած կարծիքն պահ մը անխախտ հաշուելով՝ պիտի ասեմ թէ՝ այսպիսի մեղադրանք միմիայն յազգասիրական զգացմանց մղեալ առնէք դատելով զիս ըստ ներկայիս, իսկ եթէ դատէք ըստ անցելոյս՝ երախտագիտութեամբ խոստովանիմ թէ Մասիս միշտ համակիր գտնուած է իմոյս խոնարհութեան, ցոյց տալով բազմաթիւ ազնիւ փորձեր, հիմնեալ ո՛չ անհաստատ այլ հաստատագոյն ապացուցից վերայ։ Քանի որ առաջի աչաց ունիմ այն փորձերն վերաբերմամբ անցելոյս՝ ներկայիս մէջ չեմ բնաւ շփոթիր տեսնելով զիս մեղադրեալ։ Ո՛րչափ և ծանր իսկ լինին ինձ ուղղեալ մեղադրանք՝ այնքան առաւել երախտագիտական զգացմամբք լցեալ շնորհաւորեմ զՊատ. Խմբագրութիւնդ՝ որ ըստ նուիրական կոչման արդարութեամբ դատէ իբրեւ, գովելին գովէ և պարսաւէ պարսաւելին. չեմ վստահ անպատկառ կերպիւ դատապարտել այսպիսի ընթացք՝ երբ արդիւնք փոփոխամտութեան. քա՛ւ, ընդհակառակն յոյժ ուղղամտութեամբ վարէք, պախարակելով զայլոց փոփոխամտութիւն. փորձն չջափելի կերպիւ տեսի այս անգամ. երախտագիտութեան և մեծի գովութեան է արժանի Խմբագրութեանդ անկողմնակալութիւն՝ որով ազգային ընդհանուր շահն չփոխանակի ընդ շահու անձնականութեան կամ այլ և այլ նկատմանց՝ յորս առաջին տեղին ունի դատապարտելին մարդահաճոյութիւն։ Այսպիսի մի վսեմ անկեղծութիւն, զոր սիրայօժար յարգեմ իբրեւ զառաքինութիւն, ո՜ տայր թէ ազգային համայն խմբագրաց համար ուխտելի եղած լինէր, յայնժամ այդ մարմին կարող է ազնուանալ և բարձրանալ, յայնժամ միայն կրնայ յուսալի լինել թէ այդ մարմին կարէ իրական օգուտներ հասուցանել Ազգին, յայնժամ եւս ազգայնոց ըմբռնական ապարքը կ'ըլլայ քաջալեր հանդիսանալ պատուաւոր թերթերու, քաջ զգալով թէ՝ միշտ ամօթ, միշտ նախատինք կ'ըլլայ այն ազգի բաժինն՝ երբ չհամոզ և խեղճ խմբագրոց հետ գործ կ'ունենայ...։ Որքա՜ն ցաւալի էր, երբ Ռումանիայէն վերադառնալուս հետ Ֆօքշանի և Պուքրէշի ազնիւ ազգայնոց կողմանէ մեր անձնական պաշտօնավարութեանց նկատմամբ գոհունակութեան և շնորհակալեաց բազմաստորագիր հանրագրութիւններ ընդունած լինելն բարեհաճէր յայտնել Բարձրաշնորհ Սրբազան Պատրիարք Հայոց, և ես նորին Ս. Սրբազնութեան օրհնութիւնն ընդունելով վարձատրեալ համարէի զինքս, միւս կողմէն երեւէին այնպիսի խմբագիրներ՝ որք յերիւրեալ սուտ լուրերով փորձ փորձէին անուանարկել զմեզ և երբէք չհաճէին լոյս տալ ճշմարտութեան գէթ յանուն Ամենորդին՝ որ միակ աղբիւրն է ճշմարտութեան։ Ունինք կարգ մ'անխի՜ղճ արարածներ, որք զըպարտութիւն և ստութիւն ձրիաբար բաշխեն առատապէս՝ ճշմարտութիւնն արծաթով վաճառելու ամօթալի՜ անկեղծութեամբ...։ Ահա գաղտնիքն այն տխուր պատճառին՝ որ տեղի տուաւ մեր այս աւելորդ տողերուն։

Այս ցաւալի խորհրդածութեանցս մէջ երախտագիտական ըզգացումներս առաւել եւս զօրանան ընդդէմ Խմբագրութեանդ անկեղծութեան և անկողմնակալութեան, ուստի և յանուն արդարութեան խնդրեմ որ եթէ արժան դատէք լոյս շնորհէք ներկայ գրութեանս՝ ուր պարզաբանօրէն պիտի պատմեմ թէ՝ ի՞նչ էի ես ի Ռումանիա, և այնու ցոյց պիտի տամ կենդանի ապացուցիւք թէ՝ արժանի չեմ եթէ ոչ շնորհաց գէթ և ոչ իսկ դատապարտութեան, զի իբրեւ ծառայ անպիտան անդր քան զկարն իմ ջանացայ առնել ի Ռումանիա սահմանափակ պաշտօնավարութեանս ամենանձուկ շրջանին մէջ։

Թերեւս փոքր ինչ ընդարձակ պատմութիւնս, առ այս ձեր ազնիւ ընթերցողաց ներողամտութեանն ապաւինելով, խնդրեմ սակայն սիրով ընթեռնուլ. տեղեկագիր մ'է սա, վերաբերմամբ Ռումանահայոց. ի սփիւռս աշխարհի ցանեալ ցրուեալ ազգայինք տեղեկանալով միմեանց վիճակին՝ չեն վնասիր, այլ կ'օգտին։

Մեր տեղեկագրոյն մէջ մեր անձն շատ պիտի յիշատակեմք, ո՛չ սակայն առ անձնագովութեան, զի քաջ զգամք թէ՝ չէ՛ք քան զայն ըստորնագոյն մոլութիւն. այլ զի տեղեկագրոյս նիւթոյն մեծ մասն արդէն մեր խոնարհ անձն կազմէ. եւ թէ ի յուշ ածեմք լրագրաց ոմանց այն բազմադիմի առաջարկութիւններն մեր պաշտօնին ընդարձակման համար, և այն ամեն առաջարկութեանց փոխարէն պահուած լռութեանց երեւէն տեղի ունեցած տաբապարտ կասկածներն՝ երբ թէ ժողովուրդն այլ տեսակ ճանաչած լինէր զմեզ, և ազգային իշխանութիւնն այլ տեսակ՝ յայնժամ դիւրաւ կրնայ հասկցուիլ թէ ուրիշ կերպ չպիտի կրնայինք ընել. հետեւաբար մեր այս ընթացք դիւրաւ կրնայ արժանանալ ներողութեան. զի էր երբեմն՝ յորում յարգէինք զլռութիւն, իսկ արդ ժամ է խօսելոյ, և այսու ոչ այլ ինչ է մեր նպատակ բայց միայն պարզել զճշմարտութիւն առաջի Հայ հասարակութեան՝ որ կրնայ դիւրաւ դեղծանել թիւր հրատարակութեամբք. մեզ նման անհատներ ամեն բանի կրնան տանիլ և պէտք է սիրով տանին, բայց երբ խնդիրն անձնական պատուոյ հետ ունի վերաբերութիւն՝ չափազանց անտարբերութիւնն չկրնար ներելի համարուիլ։

Անցնինք մեր պատմութեան։

(Շարունակելի) ԳԷՈՐԳ Վ. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

—o—

ԴԱՍ Գ.

ՀՈՂԵՐՈՒ ՊԱՐԱՐՏԱՑՈՒՄՆ

«Հողին տուածն հողին վերադարձնելու է»

Նախորդ դասով տեսանք թէ հողն գործարան մ'է. բուսոց հողէն քաղած չորս կարեւոր տարրներն պէտք է նորա հատուցանեմք, որպէս զի կարողանայ մեզ ուրիշ հունձքեր պատրաստել։ Արդ պիտի քննեմք թէ ո՞ւստի հայթայթելու է այդ տարրներն։

Արդարեւ մեր հողագնդին ծոցին մէջ այդ չորս տարրները պարունակող շատ մը բաղադրութիւններու հանքեր կան, որք կարող են մեզ մատակարարել այդ տարրներն. բայց այդ հանքեր թէ՛ ամեն ուրեք չեն գտնուիր, եւ թէ՛ նուազ գործածական լինելով՝ ուրիշ աւելի դիւրին միջոցներու չգոյութեան կամ նուազութեան առեն ի գործ կ'ածուին, ինչպէս պիտի տեսնեմք քիչ մը վերջը։

Արդէն տեսանք թէ հողագնտիս մէջ ոչինչ կ'աւելնայ եւ ոչինչ կը պակսի. ուրեմն մեր կ'երթան մշակեալ բուսոց հողէն քաղած տարրներն. հաւանականաբար կը ձեւափոխին. ջանամք ուրեմն տանկերու ձեւափոխութիւններն հետազօտել եւ մեզ հարկաւոր տարրներ գոնէ այդ տարբեր ձեւերու տակ կրկին հողին վերադարձնել. հողն զայնս վերակազմելու առաջին գործն է. ահաւասիկ այս է երկրագործութեան բանալին։

* * *

Սննդական բոյսերն մշակեալ տունկերու մեծամասնութիւնը կը ներկայացնեն. սոքա կը ծառայեն մեր եւ մեր ընտանի կենդանեաց սննդեան, այսինքն արեան վերածուելով մարմինը կազմելու, տաքութիւն եւ կեանք տալու. բայց այս պաշտօն կատարելով կը կորսուի՞ն. ո՛չ. այլ կը ձեւափոխուին պահելով զիրենք բաղադրող տարրներն, կենդանիի մը եւ կամ մարդու մը սնընդեան առ իւր անձն միացուած մասն իւր ամբողջ սննդեան քով ոչինչ է. արդարեւ մարդու մը իւր ծնունդէն մինչ ցմահ ճաշակած սննդեան բաղադրութիւնն իւր մարմնոյն բաղադրութեան հետ բաղդատելով նշանակութիւն իսկ չունի. ըսել է թէ սննդեան ծառայող բոլոր մարմիններն գրեթէ իրենց ամեն մէկ տարրներովն արտաքսեալ են մարմնէն, եւ եթէ կարողանայինք այդ ամեն կրկին ի հող վերադարձնել, առանց կասկածանաց՝ սնընդական բոյսերու հողէն քաղած տարրներու գրեթէ ամբողջութիւնն վերադարձուցած կ'ըլլամք։ Ահաւասիկ հողեր պարարտացնելու ամենագլխաւոր աղբիւրն, այսինքն աղբ եւ մէզ։

Երկրագործութեան բարգաւաճ երկիրներու մէջ մեծ խնամք կը տանին այս երկու մարմիններու պահպանութեան համար, կենդանեաց խշտիքներն ջխրդուած յարդով կազմուած է, որ նոցա մէջն ծծելու յատկութիւնն ունի, մի կամ երկու օրն անգամ մը աղբով, միզով եւ յարդով խառն խշտիքներն վերցնելով կոյտ կը դրուի աղբի համար պատրաստուած մասնաւոր փոսերու մէջ։ Այս փոսերու պատերն եւ յատակն բոլորովին անթափանցական (էնփէամէապլ) ըլլալով՝ կաթիլ մը կոյաջուր (փիւռէն) իսկ չկորսուիր. յատակին մասնաւոր ծակերուն միջոցաւ աղբի կոյաջուրն, կոյաջուրի կիսատանի (սառնըհճ) մէջ կը վազէ. եթէ անձրեւէ, եւ աղբի կոյտն լուացուելով պարունակեալ պարարտացուցիչ աղբերն հալին, ջուրն չկորսուիր, այլ կոյաջուրի կիսատանին մէջ կը հաւաքուի. մերթ ընդ մերթ ջրհանի մը միջոցաւ կոյաջրով աղբակոյտն կը ջրեն, մանաւանդ ամառ առեն, երբ արեգակի ջերմութիւնն կը չոգիացնէ աղբի պարարտացուցիչ կազերն, որպէս անուշադրը (ամօնիագ), բորակային թթուն եւն. երբեմն կը բաւականանան յարդով աղբը ծածկել. ոմանք աղբակոյտն արեգակի ջերմութեան, անձրեւներու եւ ձիւնի վնասներէն ազատ պահելու համար տանիքով մը կը ծածկեն զայն։ Ահաւասիկ այս խնամքներով պատրաստուած 1000 քիլօ, այսինքն մէկ խորանարդ մեթր աղբին բաղադրութիւնն, հանդերձ իրեն մէջ պարունակեալ չորս կարեւոր տարրներու արժէքներովն, կ'արժէ.

1	բորակածին	5 քիլօ	2 1/2 ֆա. էն	12 1/2
2	փօսֆօրային թթու	3 »	1 ֆա էն	3 »
3	պոտաս	5 »	80 սանթիմէն	4 ֆ.
4	կիր	5 »	10 սանթիմէն	1/2
				20 ֆ.

Այս բաղադրութիւն եւ իւր արժէք չատեր պիտի զարմացնէ, այո՛, լաւ խընամէ աղբն եւ մի եւ նոյն բաղադրութիւնը պիտի ունենայ։ Դժբաղդաբար մեր երկրագործաց աղբի պատրաստութեան յոռի եղանակաւն ոչ միայն մէզն որ լոկ աղբէն երեքպատիկ հարուստ ըլլալով բոլորովին կը կորսուի, այլ նոյն իսկ անձրեւով եւ ձիւնով աղբակոյտն լուացուելով, իւր պարարտացուցիչ աղերը կը կորսնցնէ, արեգակի ջերմութեան տակ իւր կարեւոր կազերը կը չոգիանան եւ վերջապէս՝ ըստ մի ռամկական ասութեան աղբին «հոգին ելած եւ մարմինը մնացած է» երբ դաշտ կը հասնի. այլ եւս ի՞նչ կ'սպասէք իբր արդիւնք։ Այսպէս պատրաստուած 10 խորանարդ մեթր աղբը լաւ պատրաստուած մէկ խորանարդ մեթր աղբի արժէքն իսկ չունի։

Ոչ միայն ագարակային կենդանեաց աղբն այս խնամքով կը պահեն, այլ նոյն իսկ մարդոյն, զորս կամ աղբակոյտին մէջ խառն առ խառն կը խառնեն, եւ կամ ջրի հետ խառնելով մարգագետինները կը ջրեն։

Զօրանոցներու եւ քաղաքաց անասնատներուն աղբը կ'ելլէ եւ պարունակեալ կարեւոր տարրերու քանակութեան արժէքին համեմատ երկրագործաց կը ծախուի։

Քաղաքային կոյանոցներն պայմանագրով (գօնթռաթ) մասնաւոր ընկերութեանց ծախուած է, որք անուշադրական հանելէ վերջ, մնացեալը չորցնելով փոշիի կը վերածեն եւ փուտրէթ անուան տակ երկրագործաց կը ծախեն. պարունակեալ տարրաց զըրոյն համեմատ, ընդհանրապէս 100 քիլօի գինը 10 ֆրանք է. փուտրէթն ուրիշ տարրերէ զատ՝ առ նուազն 1 1/2 առ 100 բորակածին կը պարունակէ. մեր երկրի համար այս ամեն կորսուած են թէ՛ կառավարութեան եւ թէ՛ ժողովրդեան համար։

Բաւ չէ միայն ծանուցանել ինչ որ կ'ընեն ուրիշներ. պարտ է՛ ալ քննեմք ինչ որ կարող եմք ընել։ Գիտեմ որ մեր երկրի երկրագործներ չեն կարող յարդն իբր կենդանեաց խշտիք գործածել, զի յարդը նոցա սննդեան մեծ մասն կը կազմէ։ Նախ ջանալու է բնական եւ արհեստական մարգագետիններն շատցնել, նոցա բերքերն կրկնապատկել (որոց վրայ մասնաւորապէս պիտի գրեմ) որով թէ՛ կենդանեաց սննունդն կը բարելաւի եւ թէ՛ կը կարողանամք յարդն իբր խշտիք գործածել եւ այսպէս նոցա մէզերն հաւաքել, բայց մնացեալ ամեն խնամք կարող եմք այժմէն ի գործ ածել. նախ, ախոռներու եւ գոմերու յատակն պէտք է անթափանցելի լինի, սորա համար գոնէ բրտի կաւով ծեփել եւ ծեծել յատակն. կենդանեաց ետեւ փոքրիկ առուիկ մը (օլուգ) շինել, որպէս զի մէզն հոն վազէ եւ անտի ալ երթայ հաւաքուիլ կոյաջրի կիսատանի մը մէջ. այս փոքրիկ կիսատանին դուռն ինքնին փոքր անգործ առեն, բաւ է որ ունենայ 4—5 խորանարդ մեթր ծաւալ. պատերն եւ յատակը ծեփել եւ գաճով պատել անթափանցելի ընելու համար. նմանապէս աղբակոյտը դնելու փոսը մը փորել, մէկ մեթր խորութեամբ բաւ է. խնամք ունեցիր որ անթափանցելի լինի ամեն կողմէն. այնպէս կարգադրել որ աղբի ջրերն ալ կիսատանի մէջ վազեն, եւ ահաւասիկ քեզ համար այդ դժուարին խնդիրը լուծուած է. մնացեալ խնամոց համար Եւրոպացւոց ըրածին հետեւէ, այսինքն երբեմն կոյաջրով ջրէ, երբեմն յարդով ծածկէ, մերթ ընդ մերթ կենդանիներն աղբակոյտին վրայ պտըտցնելով կոխկռտել տուր եւ եթէ կ'ուզես տանիքով ծածկէ եւայլն։ Եթէ քաղաքի մօտ կը գտնուիս, քաղաքի կենդանեաց աղբն ալ գնէ. բաղդաւոր կրնաս համարուիլ, եթէ զօրանոցի մը մօտ ես։ Մեր քաղաքաց կոյանոցներէն առ այժմ բան մը չես կրնար սպասել, զի մինչեւ ցարդ գետերուն եւ ծովերուն բաժինն համարուած են։ Գալով ագարակային կենդանեաց աղբին, Եւրոպացւոց մեթոտին կրնաս հետեւիլ.

Աղբն այսպէս խնամելէ վերջ, երկու տարին անգամ մը կամ երեք հունձքի միանգամ մի եւ նոյն հողն աղբէ. մէկ արտավարի համար 5 խորանարդ մեթր բաւ է։ Կոյաջուրն ջուրի հետ խառնելով մարգագետինները ջրէ, եւ այն առեն արդիւնքն քեզ պիտի զարմացնէ։

* * *

Մեր եւ կենդանեաց սննդեան համար մշակուած բոյսերու ամբողջութիւնն սնունդի չծառայեր, ոմանց կեղեւն, այլոց տերեւն, ուրիշներու արմատն են, որ մեզ չեն ծառայեր, կրկին հողին կրնամք վերադարձնել, ինչպէս նաեւ մեր սննդեան ծառայող կենդանեաց անսնունդ մասերն, որպէս զանազան միսերու ոսկորներն, ձուկերու ոսկորներն եւ գլուխն, թռչնոց փետուրն, կճղակներն եւ փետուրներն եւն, եւն։ Այս ամեն ուտեստից հատակոտորներն երկրագործները պարտին աղբակոյտին վրայ աւելցնել, եւ ինչ որ կ'ընեն։ Բայց գալով քաղաքաց, ուր սննդեան հատակոտորներն աւելի շատ են, մեր երկրի մէջ փողոցներն զարշահոտելու ծառայելէ վերջ գետերու եւ ծովերու բաժինն կ'ըլլան, իսկ երկրագործութեան բարգաւաճ երկիրներու մէջ քաղաքային կառավարութիւնը զայնս [illegible] անուան տակ [illegible] ջակայ երկրագործաց կը ծախէ դաշնագրով, որք ամեն առաւօտ քաղաք գալով իրենց կառքերն կը բեռնաւորեն եւ ագարակ կը տանին. մեր քաղաքաց մօտ գտնուող ագարակապետներն ալ կրնան գոնէ շաբաթն մի երկու կառք այս կարգի աղբեր տանելով իրենց աղբին հետ խառն առ խառն խառնել։

Քաղաքային ցեխերն ալ իբր պարարտացուցիչ հող կրնան գործածուիլ. չատեր 100 մաս ցեխին հետ 5 մաս անչէջ կիր խառնելով մի քանի ամիս ձգելէ վերջ միայն կը գործածեն. երբեմն քաղաքային փողոցի աղբերուն ալ անչէջ կիր կը խառնեն, բայց նուազ քանակութեամբ։

(Շարունակելի)

Ն. ՏԱՂԱՒԱՐԵԱՆ

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆՔ

ՏՈՔԹՈՐ ՃԷԼԱԼԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻԻ

Ի Սրահին Ցունայ Սիլլոգոսի

ի նպաստ Մէսրոպեան Ընկերութեանց եւ Թարգմանչաց Ուսմանց

Ուղեղին, ողնածուծին եւ ասոնցմէ ծընունդ առնող թէ՛ շարժիչ եւ թէ՛ զգայնութեան թելերուն ֆոսֆորական եւ ինքնաշարժական քիմիական կարողութիւնները ։

Ֆիզիոլոգիական ուղեղի․

Յիշողութիւն

(Շարունակութիւն)

Արդ, ինչպէս ըսինք ուղեղն ալ նաեւ պատրաստ ըլլալու է զգայնութեան թելերուն միջնորդութեամբ իրեն հասած զգացումներն ընդունելու, անոնցմէ յուզուելու․ օրինակի համար, երբ մարդու մը խոռունկ քունին մէջ եղած ատեն ըղձուլութեամբ մ'աչքերը բանալու ըլլանք, չը տեսներ, վասն զի որքան որ եթերին ալիքներն անոր աչքերուն ջիղերէն մինչեւ ուղեղին կեդրոնը կը հասնին՝ այս վերջինը անզգայութեան մէջ ըլլալով չը կրնար մասնակցիլ անոնց․ Նմանապէս չը լսեր, չզգար․ այս վիճակը կրնայ պատահիլ ուղեղի այլ եւ այլ կարգի հիւանդութիւններու մէջ՝ ուր երբեմն տեսնելը, երբեմն լսելը, երբեմն զգալը, երբեմն հոտոտելը եւ կամ մէկ քանին միատեղ անկարելի կըլլան․ ասի կը պատահի այն ատեն, երբ ուղեղին կեդրոնին վերյիշեալ պաշտօնները վարելու կայարանները անդամալուծական խանգարումներ ունենան ։

Արտաքին աշխարհի որ եւ է կարգի զգացումներ ուղեղին մէջ տպաւորուելու համար, պէտք է որ նոյն զգացումները մի եւ նոյն ուղղութեամբ շատ անգամներ կրկնուին, զոր օրինակ, մարմիններուն հոտերը, համերը, ձեւերը, գոյները, ձայները, մեր մարմնոյն վրայ ըրած շօշափումներուն եղանակները, ապագային մէջ յիշելու համար, պէտք է որ նոյն մարմինները շատ անգամներ հոտոտենք, ճաշակենք, տեսնենք․ բայց սա կէտը մասնաւոր ուշադրութեան արժանի է որ երբեմն առանց գիտակից անձնականութեան միջնորդութեան, այսինքն՝ առանց մեր ուշադրութեան, արտաքին աշխարհէն շատ կարգի զգացումներ կրնան մեր ուղեղին մէջ տպաւորուիլ եւ օր մ'ալ որ եւ է պատճառաւ մը երեւան գալ, այն ատեն զարմանալով կը հարցունենք ինքզինքնուս թէ՛ ո՞ւր, երբ, եւ ուսկից տեսած, լսած ենք զանոնք․ Օնիմիւս նշանաւոր բնախօսը կը պատմէ թէ՛ մարդ մը օրին մէկը քիթին տակէն խիստ կանոնաւորապէս եղանակ մը կերգէ եւ միանգամայն ինքնիրեն կը հարցունէ թէ ուսկից էր սորված զայն․ յետոյ կը յիշէ թէ օր մը փողոցէ մ'անցած ատեն սոյն եղանակը նուագածուներ երգեր էին՝ որ ատեն ինք ուրիշ բանով զբաղեալ՝ ուշադրութիւն անգամ չէր ըրած ։

Այս կարգի անգիտակից տպաւորութիւններ սաստիկ ամենքնուս ալ կը պատահին, անանկ որ երբեմն զանոնք կ'երազենք ալ անոր համար է որ երբեմն սխալաբար կ'ըսենք թէ մարդ չտեսած եւ չլսած բաներն ալ կրնայ երազել, սխալաբար ըսի, վասն զի բան մը կարենալ երազելու համար կամ գիտակցութեամբ եւ կամ անգիտակցութեամբ ուղեղին մէջ տպաւորութիւն գտած ըլլալու է ։

Անգիտակից տպաւորութեանց յիշողութիւնները ուղեղի այլեւայլ կարգի բորբոքումներու մէջ ալ կը նշմարենք․ զոր օրինակ, շատ պարկեշտ եւ կրթեալ մարդիկ որք կեանքերնուն մէջ բերաննուն չար խօսք մը չեն հանած եւ ոչ ալ այս տեսակ խօսքերու վարժ մարդոց հետ յարաբերութիւն ունեցած են, օր մը ուղեղի որ եւ է հիւանդութեան կամ բորբոքումի ենթակայ ըլլալով՝ սկըսած են հայհոյել եւ չարախօսել․ բնականաբար այսպիսի անձինք օր մը որ եւ է տեղ մը գտնուած եւ հոն առանց ուշադրութեան ուրիշէ մը լսելով սոյն հայհոյանք եւ չարախօսութիւնք, իրենց ուղեղին մէջ տպաւորուած անգիտակից յիշատակութիւններ են, որ յետոյ մեքենաբար այսպէս երեւան կուգան ։

1873 ին Պրիւքսէլի մէջ տուն մը կը բնակէի, որոյ տէրն էր կին մը․ այս կինը օր մը յանկարծ որ եւ է պատճառաւ ուղեղի բորբոքման ենթակայ ըլլալով, իսկոյն հիւանդանոց փոխադրուեցաւ, որոյ ընկերացանք եւ իր ամուսինը․ Նոն իր զայրացնող վիճակին մէջ, այս կինը [illegible]

[illegible] ցութեամբ եւ թէ անգիտակցութեամբ արտաքին զգացումներ անդադար հոն հասնելով կը հաստատուին, կը տպաւորուին եւ յետոյ մեքենաբար երեւան կուգան ։

[illegible]

[illegible] ձայները, քիթին կը բուրէ ծաղիկներուն անուշահոտութիւնը, աչքերը կը զմայլին սրահին տեսարանովը եւ բերանը կը ճաշակէ համադամ կերակուրները ։

Արդ, քանի որ այս այլ եւ այլ կարգի տպաւորութիւնները մի եւ նոյն ժամանակի մէջ այն մարդուն ուղեղին կը հասնին եւ կը տպաւորուին, ասոնք ամենքը մէկտեղ յիշողութեան, տպաւորութեան մէկ որոշ ընտանիք մը կը կազմեն հոն, այնպէս որ, եթէ օր մը նոյն եղանակներէն մին լսէ, իսկոյն մեքենաբար կը յիշէ նաեւ նոյն ծաղիկներուն հոտը, կերած կերակուրները, եւ սրահին տեսարանը ։

Ուրիշ օրինակներ․ երբ մարդ բան մը կ'ուզէ պահել միտքը եւ ժամանակէ մ'ետքը յիշել զայն, թաշկինակին ծայրը կը կապէ, եւ երբ այն թաշկինակը ձեռքն առնէ ու տեսնէ կապը՝ իսկոյն կը յիշէ զայն, ժամանակակից տպաւորութեան միջնորդութեամբ․ Մարդ մը իւր բարեկամներէն մէկուն կը հանդիպի կամուրջին վրայ եւ կը խոստանայ երթալ զանի տեսնել այն ինչ ատեն իր գրասենեակը, բայց յետոյ կը մոռնայ իր խոստումը․ սակայն երբ քանի մ'օր վերջը կամուրջէն անցած ատեն այն կէտին վրայ գայ ուր տեսաւ իւր այն բարեկամը, իսկոյն կը յիշէ իւր տուած խօսքը ։

Երբ մարդ մը իր բնակած տան մէջ իր սիրելիներէն մին կորսնցանէ, չուզեր այլ եւս բնակիլ այն տանը մէջ, վասն զի իւր սիրելոյն կորուստը միշտ պիտի յիշէ հոն մեքենաբար ։

Վանդէ Վիէթէն կը պատմէ թէ օր մը փողոցէ անցած ատեն գետինը սատկած շուն մը կը տեսնէ, որ սաստիկ կը հոտէր․ արդ, երբ մէկ քանի տարի վերջ նոյն փողոցէն կ'անցնէր, իսկոյն կը յիշէ այն սատկած շունը, եւ այն գարշահոտութիւնը, եւ ստամոքսը կը խանգարի։ կարելի բան է ուրեմն գիտնալ թէ մարդու մը բոլոր կեանքին մէջ քանի անթիւ ժամանակակից եւ իրարու հետ ուղղակի կամ անուղղակի կապակցութիւն ունեցող տպաւորութիւններ կրնան տեղի ունենալ, քանի որ մի եւ նոյն բանը ուրիշ անհամար պարագայներու մէջ ալ կը տեսնենք, կը լսենք, կը շօշափենք, կը ճաշակենք ։

Ահա ճիշդ այս պատճառաւ է որ պատմութիւն մը ըրած ատեննիս շատ անգամ գլխաւոր նիւթէն կը շեղինք, վասն զի նոյն միջոցին արտասանած բառերնիս, անշուշտ ուրիշ ժամանակակից տպաւորութեան ընտանիք մը, շղթայ մը կը զարթուցանէ ուղեղնուս մէջ մեքենաբար, եւ այս ալ անոր համար որ նոյն արտասանած բառերնիս անշուշտ ուղղակի կամ անուղղակի, բնախօսական կապակցութիւն մը ունի վերջին յիշածնուս հետ ։

Ահա է պատճառը որ շատ մարդիկ բան մը պատմելու համար շատ անգամներ կը շեղին գլխաւոր նիւթէն եւ եթէ գիտողութիւն չըլլուի իրենց, ժամերով կը խօսին առանց կարենալ բան մը հասկցնելու ։

Կան մարդիկներ ալ որ մասնաւորապէս մտքերնին կը դնեն երթալ այն ինչ մարդը տեսնել եւ այն ինչ բանը ըսել․ օրինակի համար, սակ պահանջել․ արդարեւ կ'երթան կը գտնեն նոյն մարդը, ժամերով կը խօսին անոր հետ, եւ վերջապէս ետ կը դառնան առանց սակ պահանջած ըլլալու, վասն զի խօսքի բռնուելով հետզհետէ գըլխաւոր նիւթէն կը զարտուղին, մէկ նիւթէն միւսին կ'անցնին, եւ կը մոռնան վերջապէս իրենց այցելութեան գլխաւոր նպատակը ։

(Շարունակելի)

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

ԱԶԴԵՐ ՏԵՂԻՔ

ՄԱՐՔԻԶՈՒՀԻՆ

Թարգմանեաց Կ. Ս. ԽԻԹԻՒՃԵԱՆ

Մասիսի մէջ իբր թերթօն հրատարակուելէ յետոյ զատ տպուելով ի վաճառ հանուած է ։

Կը գտնուի Մասիսի գրասենեակն եւ ամեն հայ գրավաճառաց քով․ միանգամայն Պահճէ գաբու Սուէճի Փօղոս աղայի եւ անոր դիմացը Ջրավաճառ Յակոբ աղայի խանութը, գին 6 ղրուշ ։

Նոյն տեղերը կը վաճառուին նաեւ [illegible] հետաքրքրաշարժ վէպերն, կանոնի [illegible] ամենակարեւոր դասագիրքը, Թարգմանութիւնք Կ. Ս. Խիթիւճեանի ։

Ասոնց ալ գինը նոյնպէս 6 ղրուշ է ։

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(62)

ԷՔԹՈՐ ՄԱԼՕ

ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

2.

ՍԵՒ ՔԱՂԱՔ ՄԸ

էին զայն իբրեւ խելագար հիւանդանոց դնելու, որպէս զի իւր հարստութիւնը բոլորովին չվճանայ այն յիմարական հեռախուզութեան մէջ ։ Վառս երկաթի հանքեր կը պարունակէր իւր հողին մէջ, իսկ հանքային ածուխ չէր գտնուէր, եւ երբեք գտնուելիք չունէր ։ Ծերունի ազնուականն բնաւ պատասխան չէր տար, եւ իւր դէմ եղած ժխորէն ազատ մնալու համար պեղած հորին մէջ փակուած էր առանց բնաւ դուրս ելնելու․ հոն կ'ուտէր, հոն կը պառկէր, եւ միայն իւր բանեցուցած գործաւորներուն տարակոյսը մտիկ ընելու հարկին մէջ կը գտնուէր․ ամեն մէկ բրչի հարուածին հետ իրենց յուսերը կը թոթվէին, բայց իրենց տերոջ անդրդուելի [illegible] գրգռեալ, բրչի նոր հարուածներ կուտային եւ հորը վար կ'իջնէր ։ Երբոր 200 մեթր խորութիւն իջան, ածուխն երեւան ելաւ․ ծերունի ազնուականն ոչ եւս խելագար եղաւ, այլ մեծահանճար մարդ մը․ այն օրէն Վառսի բաղդը փոխուեցաւ ։

Այսօր 12.000 բնակիչ ունեցող քաղաք մ'է, որ արուեստագործական մեծ ապագայ մ'ունի իւր առջեւ, եւ արդէն Ալէի եւ Պեսէժի հետ Ֆրանսայի հարաւային գաւառաց յոյսն է ։

Վառսը հաստատողն է եւ պիտի լինի միշտ հողին տակ գտնուածն եւ ոչ թէ վրան ։ Արդարեւ հողին երեսը տխուր եւ խեղճ երեւոյթ մ'ունի, այսինքն խոպան եւ ամուլ․ ծառ չկայ բաց ի քանի մը ոսին շագանակեններէ, թթենիներէ եւ ձիթենիներէ․ բնաւ բուսաբեր հող, այլ միայն գորշ կամ ճերմակ քարեր․ այն տեղերը միայն ուր հողը քիչ մը խորութիւն ունենալով կրնայ խոնաւութիւն ծծել, բաւական զօրեղ բուսաբերութիւն մը կը տեսնուի որ բլուրներուն խոպանութեան դէմ հակապատկեր մը կ'ընծայէ ։

Երկրին այս մերկութենէն սարսափելի ողողմունք յառաջ կուգան, վասն զի երբոր անձրեւ գայ, ջուրերը մերկ զառիվայրերէն վար կը հոսին ինչպէս սալարկեալ փողոցներէ, եւ սովորաբար ցամքած առուներն այն ժամանակ ահագին հեղեղատներ կը ձեւացընեն որք գետակներուն ջուրերն ուռեցնելով կը յորդեցնեն․ քանի մը վայրկենի մէջ գետակներուն ջուրերը երեք, չորս, հինգ եւ աւելի մեթր կը բարձրանան ։

Վառս այս գետակներուն միոյն վրայ շինուած է որ Տիվոն կը կոչուի, եւ որ քաղաքին մէջէն անցած ժամանակ իւր հետ կը խառնուին երկու փոքր հեղեղատներ, այն է Թուիյերի եւ Սէն-Անտէօլի հեղեղատները։ Գեղեցիկ քաղաք մը չէ, ոչ մաքուր, ոչ կանոնաւոր․ հանքային ածուխով ու երկաթով լի սայլեր, որք առաւօտէն մինչեւ երեկոյ փողոցներուն մէջ երկաթէ գիծերու վրայ կը պտըտին, չարունակ կարմիր եւ սեւ փոշի մը կը ցանեն, որ անձրեւոտ օրեր ճահիճի մը տղմին պէս խոր եւ լոյծ ցեխ մը կը կազմէ․ իսկ արեւոտ եւ հովոտ օրեր, փողոցներուն մէջ փոշիի մրրիկ մը կը հանեն, որ մարդոց աչքը կը կուրցնէ եւ քաղաքին վրայ կը բարձրանայ ։ Վերէն ի վար տուները սեւ են, ցեխէն ու փոշիէն, որ փողոցէն մինչեւ անոնց տանիքը կ'ելնեն, ինչպէս նաեւ փուռերուն ու ծխաններուն մուխէն, որ անոնց տանիքէն մինչեւ փողոցը կ'իջնէ․ ամեն բան սեւ է, երկիրն, երկինքն, եւ մինչեւ իսկ Տիվոն գետակին թաւալած ջուրերը ։ Փողոցներուն մէջ պտըտող մարդիկն աւելի եւս սեւ են․ ձիերը, կառքերը, մինչեւ իսկ ծառերուն տերեւները սեւ են․ կարծես թէ ձանձախարիթ տեղացած է քաղաքին վրայ, կամ կպրաձիւթէ գետ մը բոլոր քաղաքն ողողած էր մինչեւ տանիքները ։ Փողոցները կառքերու կամ անցորդներու համար չէին, այլ միայն երկաթուղիներու եւ հանքային սայլերու համար․ ամեն կողմ երկաթուղւոյ գիծեր եւ շրջուն տախտակներ կը տեսնուէին․ այն ընդարձակ շէնքերն, որոց քովէն այս ահագին սայլերը կ'անցնին, կը սարսին մինչեւ իրենց հիմունքը․ եւ եթէ անոնց դուռներէն ու պատուհաններէն ներս նայուի, հալած երկաթի շեղջակոյտեր կը տեսնուին որք ահագին պոլիպներու պէս կը շրջաբերին, անհեթեթ մեծութեամբ մուրճեր, որք կայծականց անձրեւներ կը տեղային իրենց շուրջը, շոգեշարժ մեքենայից մխոցներ որք կանոնաւորապէս կ'ելնէին ու կ'իջնէին ։ Հրապարակներուն մէջ ոչ յիշատակարաններ կային, ոչ արձաններ․ ամեն ինչ իրարու կը նմանէր եւ խորանարդ ձեւով շինուած էր․ եկեղեցիները, դատարանը, վարժարանները, աւելի կամ պակաս պատուհաններով խորանարդներ էին ։

Երբոր Վառսի շրջակայները հասանք, կէս օրն երկու կամ երեք ժամ անցած էր, եւ պայծառ արեւ մը կը փայլէր պարզ երկնից մէջ․ բայց քանի որ յառաջացանք օդը մթանալ սկսաւ, երկրի ու երկնից միջեւ ծուխի թանձր ամպ մը մնած էր որ ծանրութեամբ կը սաւառնէր պատռտուելով բարձր ծխաններէ․ ժամէ մ'ի վեր ուժգին խորդիւններ կը լսէինք, ծովու ալեաց մռնչման նման մռնչիւն մը՝ խուլ հարուածներով, — խորդիւնը հողմառու մեքենաներէն կուգար, եւ խուլ հարուածներն ալ ուռերէն ։

Գիտէի թէ Ալէքսիի հօրեղբայրն հանքահան գործաւոր էր ի Վառս, եւ թէ Դուիյերի հանքին մէջ կաշխատէր, այսչափ էր գիտցածս․ Վառսի մէջ կը բնակէ՞ր թէ շրջակայները, չէի գիտեր ։

Երբոր Վառս մտանք, հարցուցի թէ ո՛ր կողմ էր Դուիյերի հանքը, եւ զիս Տիվոնի ձախ եզրը ղրկեցին, փոքրիկ հովիտ մը որոյ մէջէն կանցնէր այն հեղեղատն որուն անունը տրուած է հանքին ։

Եթէ քաղաքին տեսքը գեղեցիկ չէր, այս հովտին տեսքն բոլորովին տխուր էր․ կրկէսի ձեւով մերկ եւ չոր բլուրներ մոխրագոյն քարերու երկար դերբուկներով, զորս տեղ տեղ կարմիր հողի շառաւիղներ կը կտրէին, հովտին բերանն էին, հանքահանութեան վերաբերեալ շէնքերը, մթերանոցները, ախոռները, գրասենեակները, եւ շոգեշարժ մեքենայից վառարանները, եւ ասոնց շուրջն ածուխի եւ քարի շեղջակոյտներ ։

Երբոր շէնքերուն կը մօտենայինք, գեղանի կին մը շուարեալ դէմքով, հերարձակ եւ փոքրիկ տղու մը ձեռքէն բռնած, մեր առջեւ գալով կանգ առաւ ։

— Կը հաճի՞ք ցոյց տալ ինծի զով ճանբայ մը, ըսաւ ։

Ափշելով երեսը նայեցայ ։

— Ճանբայ մը հովանաւոր ծառերովն եւ մօտն ալ փոքր առու մը որ քարերու վրայէն հոսէ գլաք, գլաք, գլաք, եւ ծառոց տերեւներուն մէջ դայլայլող թռչուններ ։

Եւ սկսաւ զուարթ եղանակ մը սուլել ։

— Այն ճանբան չտեսա՞ք, շարունակեց տեսնելով որ չէի պատասխաներ, բայց առանց իմ զարմացումս նշմարելու, շատ կը ցաւիմ ։ Ըսել է թէ աւելի հեռուն է ։ Աջ կո՞ղմն է թէ ձախ կողմը, ըսէ ինծի տղաս, կը փնտռեմ ու չեմ գտնար ։

Արտասովոր արագութեամբ կը խօսէր ձեռքին մէկը շարժելով, եւ միւսովն ալ իւր որդւոյն գլուխը գգուելով ։

— Կը հարցնեմ այն ճանբան վասն զի աներկբայ եմ որ հոն պիտի հանդիպիմ Մարիուսի ։ Կը ճանչէ՞ս զայն․ — ոչ, զաւկիս հայրն է ։ Երբոր հանքին մէջ բռնկած կազէն այրեցաւ, այդ զով ճանբան քաշուեցաւ․ եւ այժմ զով ճանբաներու մէջ միայն կը պտըտի, որովհետեւ օգտակար է իւր այրուածներուն ։ Ինք գտած է այդ ճանբաներն, ես չեմ գիտեր, այս պատճառաւ է որ վեց ամսէ ի վեր չկրցի հանդիպիլ անոր ։ Վեց ամսէ ի վեր, որ քիչ ժամանակ չէ զիրար սիրողներու համար։ Վե՜ց ամսէ ի վեր ։

Եւ հանքին շէնքերուն դառնալով վայրագ զայրութով մը ցոյց տուաւ շոգեշարժ մեքենայից ծխաններն որք ծուխի հեղեղներ կը ժայթքէին ։

— Գետնի տակ աշխատութի՜ւն, գոչեց, սատանայի աշխատութիւն ։ Դժո՛խք, ինծի վերադարձուր հայրս, ժան եղբայրս, ինծի վերադարձուր Մարիուս․ անէ՛ծք անէ՛ծք ։

Յետոյ ինծի դառնալով․

— Դու այս տեղացի չես, այնպէս չէ՞․ ոչխարի մորթըդ եւ փեղոյրդ կ'ըսեն որ դու հեռաւոր տեղէ կուգաս ։ Գնա՛ գերեզմանատունը, համրէ մէկ, երկու, երեք, մէկ, երկու, երեք․ ամենն ալ հանքին մէջ մեռած են ։

Յանկարծ մէկէն իւր որդին բռնելով թեւերուն մէջ սեղմեց ։

— Այս փոքրիկ Բիէռս չպիտի տամ քեզ երբեք․ ջուրն անուշ է, զով է ։ Ո՞ւր է ճանբան․ որովհետեւ չես գիտեր, դու ալ անբան մ'ես ուրիշներուն պէս, որք քթիս կը խնդան ։ Ուրեմն ինչո՞ւ զիս վար կը դնես հոս, Մարիուս ինծի կ'սպասէ ։

Եւ կրնակն ինծի դարձնելով՝ սկսաւ մեծաքայլ երթալ՝ իւր զուարթ եղանակը սուլելով։

Հասկցայ որ այրը հանքին մէջ կազերու բռնկելէն այրելով մեռած լինելուն պատճառաւ՝ խեղճ կինն իւր խելքը կորուսած էր ։ Այս սարսափելի վտանգ, եւ հանքին մուտք մէջ, սեւաթոյր երկնից տակ, այս դժբաղդ եւ խելագար կնոջ հանդիպումը բոլորովին տխրեցուց մեզ ։

Գասպար հօրեղբօր տունը ցոյց տուին մեզ, որ հանքէն քիչ հեռի բլուրէն վար իջնող ոլորապտոյտ եւ ապառաժուտ փողոցի մը մէջ էր ։

Երբոր հարցուցի զայն կնոջ մը, որ դրանն առջեւ կեցած կը խօսակցէր իւր դրացիներէն միոյն հետ, պատասխանեց ինծի թէ ժամը վեցին՝ աշխատութիւնն աւարտելէ յետոյ՝ տուն կը վերադառնար ։

— Ի՞նչ պիտի ընէք, հարցուց ինծի ։

— Ալէքսին կ'ուզեմ տեսնել ։

Այն ժամանակ կինն ինծի նայեցաւ յոտից ցգլուխ, նմանապէս Քաբիի նայեցաւ ։

— Դուք Ռեմի՞ն էք, ըսաւ ։ Ալէքսի ձեզ համար խօսած է մեզ․ կ'սպասէր ձեզ ։ Այս ո՞վ է, հարցուց Մաթիան ցուցնելով ։

— Ընկերս է ։

Ալէքսիի հօրեղբօր կինն էր ․ կարծեցի թէ ներս

(Շարունակելի)

ԾԽԱԽՈՏԻ ՇԱՀԱԿՑԱԿԱՆ ՌԷԺԻ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ

—

ԱԶԴ

Թուրքիոյ ծխախոտի Ռէժիի վարչական խորհուրդը կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ Ռէժիի ընկերութիւնը 1884 ապրիլ 2/14 ին գործի պիտի ձեռնարկէ ։

Կ. Պոլիս 11/23 յունվ. 1884

ՏՈՔԹ. Մ. Հ. ՄԻՆԱՍԵԱՆ

Կը ծանուցանէ արգոյ հասարակութեան թէ երեքշաբթի եւ հինգշաբթի օրերը հիւանդ պիտի ընդունի իր տունն Այնալը-Չէշմէ, Էմին-ճամի փողոց թիւ 45 կէս օրէն վերջը ։ Պիտի գտնուի նաեւ Պոլսոյ կողմը Լալէլի ճամիի դիմաց թիւ 15, Ալլահվէրտեան նոր բացուած դեղարանն երկուշաբթի եւ ուրբաթ կէս օրէն վերջը, եւ չորեքշաբթի առտու ժամը 4էն մինչեւ 8ը։

Տօքթ. Մինասեան հրիաբար պիտի խնամէ աղքատ հիւանդները ուրբաթ օրերը Ալլահվէրտեան դեղարանը եւ շաբաթ օրերը իր տունն 6 էն մինչեւ 10 ։ 50—36

ԿՈՒՆՆԷԹ—ԻՒԼ—ԼՈՒՂԱԹ

—

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՖՌԱՆՍԵՐԷՆԷ Ի ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ

Աշխատասիրողք

Մեհէմմէտ Շէւքէթ եւ Մէհմէտ Ալի Եէտիքուլէլեան

Պաշտօնեայք Հասարակաց կրթութեան Գրաքննութեան սենեկի

Հրատարակիչ Գարեգին Պաղտատլեան

—o—

Այս բառարանն, պարունակած արուեստական եւ գիտական բառերու ճոխութեամբն, բացատրութեանց յստակութեամբն իր տեսակին մէջ առաջինը կը համարուի ։ Սոյն գործը ցարդ հրատարակուած Ֆրանսերէն–Թուրքերէն բառագրոց վրայ սա առաւելութիւնն ալ ունի որ թուրք տառերով տրուած բացատրութիւններն լատին տառերով եւս նշանակուած են անոր մէջ, մասնաւորապէս ի դիւրութիւն օտարազգեաց ։

Մաքուր խնամքով, գեղեցիկ եւ մաքուր տպագրութեամբ տետր առ տետր ի լոյս կ'ընծայուի Արամեան տպարանէն ։

Առաջին հատորն՝ որ երեսուն երկու երեսներով երեսուն եւ մէկ տետրակներէ բաղկացեալ է՝ տետր առ տետր հրատարակուելէ յետոյ կազմուած կը վաճառուի ի գին 60 դահ. արծաթ ։

Բ. հատորին Գ. եւ Դ. տետրերն եւս հրատարակուած են եւ կը վաճառուին ի գին 2 դահ. արծ. իւրաքանչիւրն ։

Բաժանորդագինն է Կ. Պոլսոյ համար 75 դահ. արծ. գաւառաց համար 100 ։

Բ. հատորին 15րդ տետրին հրատարակումէն ետքը բաժանորդագրութիւն չընդունուիր ։

ԹՈՒՆԱԻՈՐԻՉ ԱՂՋԻԿԸ

Գրեաց

Գրիգոր Գ. Սարգսեան

Ցիշեալ վէպին առաջին հատորը աւարտած ըլլալով կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով եւ կը ծախուի 7 1/2 ղրուշի ։

Երկրորդ հատորն ալ առաջնոյն նման թերթ առ թերթ կը հրատարակուի, իւրաքանչիւր թերթ 20 փարայի։

ԻԼԱՆ

Թուլթգալ 1500 գըյէ ճէտիտ, պէհէրի 7 ղուրուշ, Թուլում ճէնկեարի 1000 գ. ճ. պէհէրի 26 ղուրուշ, Կէօզ Թաշը 1500 գ. ճ. 4 ղուրուշ, Նշատը 1600 գ. ճ. 7 ղուրուշ. Ալթուն պաշ ղըրնըք 80 գ. ճ. 3 ղուրուշ. Սըչան օթը 20 գ. ճ. 4 1/2 ղըշ։

Սարաճխանէ անպարը իւէ Իզմիտ վէ պէզ Ֆապրիգայի հիւմայունլեր իչուն մահֆուզ նիւմունէլերինէ վէ շուրութը մուգարրէրէսինէ թէվֆիգէն միւպայեա օլունմագ իւզրէ միւնագասայա գօնուլան պալատէ մուրագգամ 6 գալէմ պօյա էճզասը ֆիյաթը մուրագգամալէրի իւէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, քեանունի սանիի րումինին 23 ինճի փազար իրթէսի կիւնիւնէ գատար պէհէր կիւն միւնագասալէրի պիլ իճրա մէզգիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վէրիլէճէկլինտէն իթա իթմէկէ թալիպ վէ 24ինճի սալը կիւնի խիւզատէ պէչ թէնզիլինէ րաղիպ պուլունանլարըն մազամը սէրաւքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայրէսինէ կէլմէլէրի ։

ԻԼԱՆ

Մէքթէպի ֆիւնունը Թըպպիէի շահանէ օտաճըլարընտան Թէրզի Մուսթաֆա վէ Ալի աղալարըն տօզաան տէօրթ վէ պէշ սէնէլէրի կիւզէշթէ մաաշլարընտան տօլայը Հալէպ վիլայէթի էմվալընտան մուհավվէլ իւչ պին տօզուզ եիւզ եիրմի ղրուշըն հավալէնամէսի զայ օլմուշ օլտուղունտան, մէզգիւր հավալէնամէ օթուզ պիր կիւնէ տէյին զահիրէ չըգմազ իսէ, գայտէն տիկէր հավալէնամէ եազըլմասը իճապ իտէճէյի իլան օլունուր։

ԴԵՂԱՐԱՆ ԷՐՃԻԵԱՍ

ԵՒ ԶԿԱՆ ԻՒՂԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

—

Եէնի ճամի Բօսթանճըեան դիմացը 12 թուով Դեղարանն այս անգամ Դեղարան Էրճիեաս անունով կը շարունակուի. ու մտերս Նորվեկիացի ամենաընտիր ձկան իւղէն մեծ քանակութեամբ բերուած ըլլալով՝ օխայով ու տակառով կը ծախուի. Նաեւ այլ եւ այլ ընտիր Լքօնեաքներ (Ֆին շամբանեը) հատով եւ ճնտուկով կը տրուի ։

Ցիշեալ Դեղարանն ամեն օր Տօք. Տատըրեան առտուները եւ Տօք. Այվազեան էֆէնտին կէսօրէն մինչեւ իրիկուն կը գտնուին ։ 73

ԱՅԵՐԻ ՎԻԿՕՐԸ եղական դարման է հերաց ամեն տեսակ դժուարութեանց և սոյն նպատակին համար ծախուած ուրիշ բաղադրութիւններէ առաւել գոհ կ'ընէ գործածողները ։

Մանաւանդ իգական սեռի գործածութեանն համար անհրաժեշտ է այս, քան զի կ'առատացնէ ու մետաքսանման փայլուն և կակուղ կ'ընէ գլխու կարճ մազը ։ Որ եւ է պատճառաւ գունաթափ եղածը անվրէպ իր նախկին գոյնին կը վերադարձնէ. անհաստատ մազը կը վերահաստատէ. Թափածին տեղ նոր մազ կը բուսցնէ եթէ արմատը փճացած չէ (քանզի բնութեան մէջ ոչինչ կարող է մազ բուսցնել երբ արմատը փտած է), գլխուն ճերմակ թեփը շուտով կ'անհետացնէ։ Միով բանիւ բնական ու փայլուն մազի առատութեամբ գլխոյն զարդարուելովը գործածողը խիստ վայելչագեղ կերպարանք մը կ'ստանայ ։ Մայրաքաղաքիս մէջ և այլ տեղեր բազմաթիւ գործածողք այսպէս կը վկայեն ։ Ընուշահոտ ջուր մ'է, չիշը կանանչ թուղթի մէջ ամփոփեալ է. դեղավաճառք և այլ շատեր կը ծախեն ։ Այէրի Վիկօրը հարցնել պէտք է ։ Գլխաւոր տեղին է Մինասեանի Ամերիկեան վաճառատունն ի Ղալաթիա կոստանդնուպոլսոյ ։

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒՈԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլէ եւ Միջերկրականի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քանոբուս	4,200	Ոզիրիս	3,000
Ֆարոս	4,000	Նէֆթիս	3,000
Օսմանլը	4,000	Բէրա	3,000
Սէսոստրիս	3,250	Իզիս	2,600
Թէպէ	3,250	Ադրիանոպլ	1,700
Մոկուլ	3,250	Լոթուս	800
Նէրօ	3,250	Օլինփօս	800
Մարէօթիս	3,250	Սէթէլ	780

Օսմանլը շոգենաւը, նաւապետ Ուխլօքս Լիվըրբուլէն աստ հասաւ։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքնաղապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար

Դիմել առ Ճ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ.

Գործակատար

Մէյտանճըգ սօգագ, Պոլիս

Տնօրէնութիւն, Լիվըրբուլ,

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.

31, Ճէյմս Սթրիթ, Լիվըրբուլ

Գործակալութիւնք

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէրութ	Յ. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Յ. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվերթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանքեւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթալ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէզըրբուլոյ

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրբուլէ եւ Արեւելեց միջեւ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճէրեան	2,500	Ֆավոնեան	3,700
Ալզասեան	2,500	Ֆլամինեան	3,700
Անտալուզեան	2,500	Ֆլավեան	3,700
Աթէնեան	2,500	Իպերեան	5,500
Արգատեան	3,700	Իլլիրեան	5,500
Պավարեան	6,000	Իսթրեան	5,500
Պոհեմեան	6,000	Լէսպեան	2,200
Քոռինթեան	800	Լիկուրեան	2,500
Սայրէնեան	2,000	Լիզպըն	800
Տորոյ	700	Օփորթօ	700
Էճիփշըն	3,700	Բէրսեան	3,800
Ֆապեան	3,700	Վենեսեան	6,800
Ֆլորենթեան	3,700	Վիրճինեան	6,800

Անտալուզեան շոգենաւը, նաւապետ Ֆրայ, Լիվըրբուլէն մայրաքաղաքս հասաւ ։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվըրբուլի եւ Պօսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով ։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի ։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԴԷՆ

Գործակալ

թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլք խան, Ղալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ. Լէյլանտ եւ Ընկ. Լիվըրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.

Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.

Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.

Մալդա, Ա. Քամիլլերի.

Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկորտադոյ.

Զմիւռնիա, Պ. Ուիդօլ եւ ընկ.

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ամեն տասն օրն անգամ կը բանին Լիվըրբուլի եւ Միջերկրականի միջեւ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Աթլաս	3,000	Մարոքքօ	2,500
Ալեբբօ	3,000	Նուպիա	2,500
Պավոնիա	4,600	Բոթնիա	5,000
Պաթավիա	3,800	Բարթիա	3,200
Պալմիրա	2,500	Բուլկէրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սէրվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սիթիա	4,600
Քաթալոնիա	4,700	Սարակոսա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տեմերարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Շէրպուրկ շոգենաւը փետր. 4ին Լիվըրբուլէն աստ կ'սպասուի ։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճամբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պօսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ–Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով ։

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕԼԻ, Գործակատար.

Թիւ 1 Քիւչիւք Հայիլ փաշա խան Ղալաթիա ։

ՈՒԷՍԴՔՕԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կը բանին ի մէջ Լոնտոնի եւ Արեւելեան նաւահանգստաց, Սեւ ծովու եւ Դանուբի

—

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտէսա եւ Դանուբ երթալու համար, եւ օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները ։

Բռն շոգ. Նաւ. Ճօնէս, Լոնտոնէն մեկնեցաւ եւ Մալթա, Պիրէոն հանդիպելով Կ. Պոլիս հասաւ, եւ երեքշաբթի Պաթում պիտի երթայ ։

—

Լոնտոնի մէջ բեռ կառնուն.

Ալֆօրտ շոգենաւ, Նաւ. Ուէսդքօդ, Կ. Պոլիս եւ Օտէսա երթալու համար։

Ճօրճ Տէյլըր շոգենաւ, Կ. Պոլիս եւ Օտէսա երթալու համար ։

Լոնտոնի համար բեռ կ'առնուն ։

Թէնէդօս շոգենաւը, Նաւ. Սքոթթ, ամսոյս 26ին ուղղակի Լոնտոն պիտի երթայ ։

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել առ

ՄՈՐԴԸՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալք

Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

կամ առ ՈՒԷՍԴՔՕԴ ԵՒ ԼՈՐԱՆՍ

9, Ֆէնչըրչ Սդր. Լոնտոն ։

ԲԱԲԱՑԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրբուլի, Միջերկրականի եւ Օտեսայի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

—

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պըքս
Արաբիա	2,500	Ռոճըրս
Արմենիա	2,500	Քրուիքշանք
Լատոնիա	2,500	Ուիլքս
Մաքետոնիա	3,500	Մարշ
Ռումելիա	2,800	Ֆօթըրճիլ

Այա Սոֆիա շոգենաւը մայրաքաղաքս հասաւ եւ ի մօտոյ Լիվըրբուլ պիտի մեկնի ։

Այս շոգենաւք կին բժշկորդներ ալ ունին ։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գնով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար ։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց ։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալք

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի եւ Բօսֆօրի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը ։

Ուղղակի եւ արագ ուղեւորութիւն

Տրապզոն, Պաթում եւ Բօղի պիտի երթայ Մինկրէլի շոգենաւն, որ յունվ. 16ին Մարսիլիայէն եւ յունվ. 23ին Կ. Պոլիսէն պիտի մեկնի ։

Նաւողչէքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն ԼՈՐԱՆ ԲՐԳՈՒԼ

Մումհանէ փողոց, թիւ 141

Ծրանսայի եւ օտար երկիրներու ամեն հոտավաճառաց եւ վարսայարդարաց քով։

La VELOUTINE

Poudre de Riz spéciale

PRÉPARÉE AU BISMUTH

Par CH^les FAY, Parfumeur

PARIS — 9, Rue de la Paix, 9 — PARIS

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

—

Ղալաթիա 17 յունվ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ.	110,10	առ Անգլ. լիր.
Փարիզ 3 » Ֆր.	22,85	առ Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնս. գոցուելու	9,23
բացուելու	9,23
կէս օրին	9,23
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	75,
	Անգլ. լիր
Սօսիէթէ Ժէնէրալ (գ. կ.)	3,37
» Օթօման »	3,27
Կ. Պոլսոյ Պանքան »	6,15
Քրէտի Ժէնէրալ 6 % » Օսմ. լիր	6.27
Փոխ. 1863 (Մուէ – ») 6 % Ֆր.	57,
» 1865 » 6 %	54,
» 1869 (Բինար) 6 %	48,50
» 1872 (Պօն տիւ Թրէզօր)	17,
» 1873 (Բինար) 6 %	43,50
Ռումէլիի երկաթուղի	43,
Լաւրիում	122
Թրամուայ Օսմ. լիր	300
Թըլթադրամ »	1310
Հէյվալէսիզ	35
Րէժօր	30

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղըշ

Անգղիական ոսկի	110 10
Գաղղիական »	87 25
Բօլ	90 2
Գրիմից	81 25
Գասայծն Թուղթ (գաբիք)	934
» արծաթ (նոր)	89 20
Մէճիտիէի տարբերութիւն	108 2
Վեցնոց	103 5
Հինգնոց	102 30
Քէթալիք	100

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

—o—

Լոնտրա 26 յունվ.

Անգղ. Քօնս.	101 9/16
Օսմ. »	8 3/4
Փոխ. 1865	10 3/4
» 1869	9 3/4
» 1871	68
» 1872	15 1/2
» 1873	8 5/8
» 1877	78
Պանք Օթօման	15 7/8
Ռուս. փոխ. 73ի	84 3/4
Եգիպտ. միացեալ	68
» արտօնաւոր	90 3/8
Տայրա Սանիէ	67 1/4
Փոխ. Ռոչիլտ	88 1/4
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	

Փարիզ 26 յունվ.

Գաղղ. Քօնս. 3	0/0	77,12 1/2
» » 4 1/2	0/0	107·22 1/2
Օսմ. Քօնս.		8,65
Փոխ. 1865	Ֆր.	—
» 1869		48
» 1873		42,
Օսմ. Երկաթուղի		41,62 1/2
Պանք Օթօման (գ. կ.)		650,
Քրէտի Լիօնէ (գ. կ.)		560,
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)		92 1/4
» » Արեւելեան		
Իտալ. Քօնս.		92
Եգիպտ. միացեալ		342,50
Փոխնկագիր Լոնտրայի վրայ		25,15

Վիէննա 26 յունվ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	121,60
Ռումէլիի երկաթուղի	20,

ԿԷՍ ՕՐ 6,44

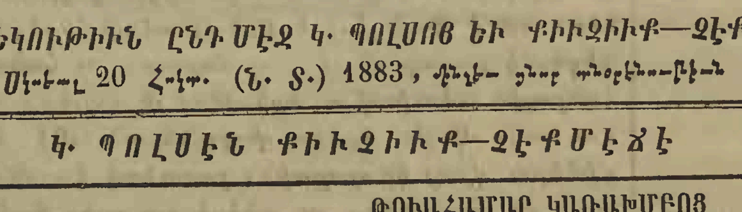

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ 20 Հոկտ. (Ն. Տ.) 1883, մինչեւ նոր տնօրէնութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	4	2	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38
	Առաւօտ											Իրիկուն							
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս . . . . . Երթ	6 21	7 15	7 43	8 14	8 43	9 12	9 42	10 20	10 39	11 17	11 50	2 9	2 41	3 17	3 52	4 29	5 2	5 32	6 9
Գում-գաբու	6 32	7 27	7 54	8 25	8 54	9 23	9 53	10 30	10 49	11 28	12 1	2 20	2 52	3 28	4 3	4 40	5 13	5 43	6 20
Եէնի-գաբու			7 58		8 58			10 34	10 53	11 32	12 5	2 24	2 56	3 32	4 7	4 44	5 17	5 48	6 25
Տավուտ փաշա			8 1						10 56	11 35	12 8	2 27	2 59	3 35	4 10		5 20		6 28
Սամաթիա			8 6		9 4			10 40	11 1	11 40	12 13	2 32	3 4	3 40	4 15	4 50	5 25	5 55	6 34
Եէտի-գուլէ	6 42	7 41	8 12	8 33	9 10	9 31	10 1	10 44	11 4	11 45	12 16	2 36	3 9	3 47	4 19	4 57	5 29	6 2	6 40
Գազլը-Չէշմէ (Պալըգլը)	6 46		8 16		9 14									3 51					
Մաքրիգիւղ	6 54	8	8 25		9 23			10 57		11 58			3 20	4 1		5 10		6 15	6 51
Այ-Ստէֆանոս		8 14	8 36		9 33			11 8		12 10				4 12		5 21		6 28	
Քիւչիւք-Չէքմէճէ . . . Ժամանում		8 25								12 19								6 37	

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

ԿԱՅԱՐԱՆՔ	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	1
	Առաւօտ										Իրիկուն								
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք-Չէքմէճէ . . . Երթ			7 35									1 59							6 38
Այ-Ստէֆանոս			7 46		8 42		9 38			11 17		2 10				4 28		5 34	6 51
Մաքրիգիւղ	6 30	7 23	7 58		8 54		9 49			11 30		2 23		3 31		4 41		5 47	7 5
Գազլը-Չէշմէ (Պալըգլը)		7 32			9 3					11 39		2 32		3 40		4 50			
Եէտի-գուլէ	6 44	7 37	8 11	8 38	9 9	9 37	10 2	10 12	11 12	11 45	2 4	2 37	3 12	3 47	4 24	4 57	5 34	6 2	7 26
Սամաթիա	6 49	7 42	8 15	8 42	9 13	9 41		10 16	11 16	11 49	2 8	2 41	3 16	3 51	4 28	5 1		6 6	
Տավուտ փաշա	6 54			8 47		9 46		10 21	11 21	11 54	2 13	2 46	3 21	3 56	4 33	5 6		6 11	
Եէնի-գաբու	6 58	7 48	8 21	8 50	9 19	9 49		10 24	11 24	11 57	2 16	2 49	3 24	3 59	4 36	5 9		6 14	
Գում-գաբու	7 3	7 53	8 26	8 55	9 24	9 54	10 11	10 29	11 29	12 2	2 21	2 54	3 29	4 4	4 41	5 14	5 44	6 19	7 40
Կ. Պոլիս . . . . . Ժամանում	7 12	8 2	8 35	9 4	9 33	10 3	10 19	10 38	11 38	12 11	2 30	3 3	3 38	4 13	4 50	5 23	5 53	6 28	7 50

Ծանօթ. — 1. Գազլը-չէշմէ հանդիպող կառախմբերն առժամանակեայ են. — ...ներն Պոլսէն Մաքրիգիւղ կամ աւելի հեռի կայարաններու մինչեւ բանող կառա-
փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրար-|խմբոց մէջ ։